

**כרוניקה של אסון ידוע מראש:
התפיסות, המעשים והמחדלים
שהובילו ל-7 באוקטובר**

פרק ג': מארג הקונספציות

מרץ 2026

מארג הקונספציות

ההנחה לפיה ישראל כבר אינה נמצאת בסכנת השמדה וכי מדינות ערב עומדות להשלים עם קיומה של ישראל כמדינה מן המניין במזה"ת, הובילה לאימוצן של סדרת תפיסות (קונספציות) חסרות בסיס על ידי הדרג המדיני, הביטחוני, הצבאי והמודיעיני.

בעניינה של רצועת עזה, קונספציות אלו נחלקות לשני סוגים עיקריים: כאלו אשר נבעו מבורות, כלומר - מאי-הכרת המציאות הנראית - וכאלו שנבעו מדבקות בתהליכי חשיבה מופרכים וחסרי הגיון באופן כללי.

קונספציות אלו, אשר היו קשורות אחת בשנייה, וחלקן אף הולידו האחת את השנייה, יצרו מעין מארג של "אמיתות" שאיש לא היה מוכן לערער עליהן גם לנוכח מידע ברור שהפריכן.

לדוגמא, גורמים רבים בממשלה, במערכת הבטחון ובאקדמיה ידעו לחזור על השקר לפיו עזה שלפני ה-7 באוקטובר נמצאה "על סף משבר הומניטרי". הם אף פעלו וקיבלו החלטות לפי אותו "משבר", שלא היה ולא נברא.

שקר זה הוליד תפיסה מופרכת נוספת, לפיה תושבי עזה המצטרפים לחמאס והתומכים בו, עושים זאת בעיקר בשל מצבם הכלכלי הקשה, ולא בשל אידיאולוגיה אסלאמיסטית - אשר משקלה בעיני מקבלי ההחלטות הישראלים נחשב היה לזניח (ולכן סברו כי אין להשקיע מאמץ בהכרה מעמיקה של אותה אידיאולוגיה ובהיערכות לה).

קונספציה נוספת - שלישית - נולדה משתי קודמותיה, לפיה על מנת לפתור את בעיית הטרור ולהביא את תושבי עזה לטעום "טעמו של דו-קיום"¹, יש להזרים כספים לעזה ולהנפיק לתושבי עזה היתרי עבודה בישראל, כדי לפתור את המשבר ההומניטרי המדומיין. הזרמתם של כספים אלו, כך הוחלט, תתבצע על ידי "המוסד", אשר ינייד את הכסף מאמירות קטר, שנתפסה כמדינה נייטרלית ש"לא מתנגדת לקיומה [של מדינת ישראל] לחלוטין"².

זאת, בעוד במציאות קטר הינה אמירות אסלאמיסטית, בעלת קווים אנטישמיים ברורים, התומכת והמממנת הראשית של טרור אסלאמיסטי ברמה גלובלית, והמנצלת את ישראל רק לשם קידום תדמיתה הפוליטית, באופן שמשרת את מטרותיה ושאיפות ההשפעה שלה במערב.

¹ כדבריו של ראש השב"כ רונן בר

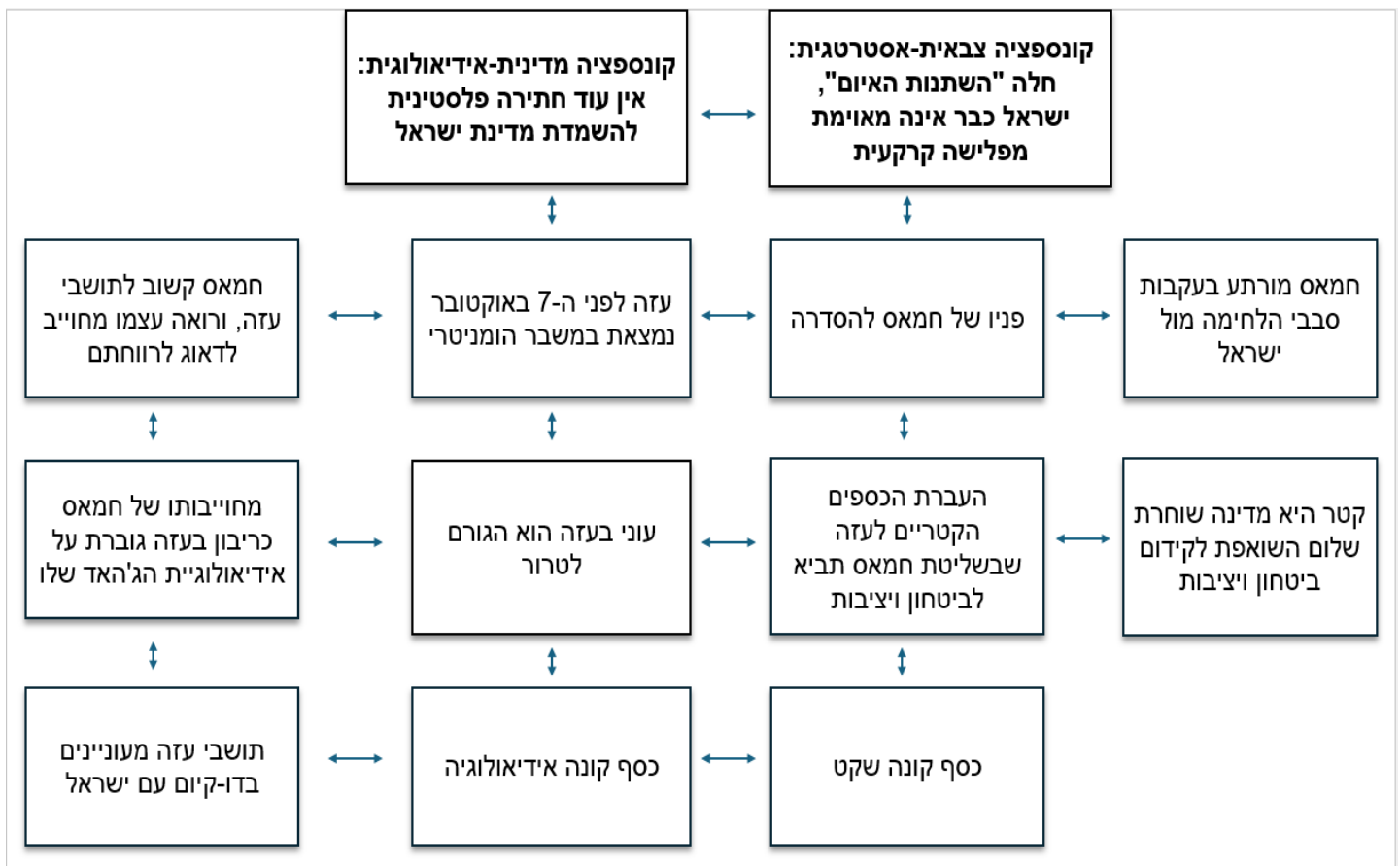
² כדבריו של ראש המוסד יוסי כהן

תפיסה רביעית אשר נבעה מכל האמור לעיל הייתה, שבהינתן שיפור במצב הכלכלי (וכתוצאה, הפסקת הטרור, כביכול) תוכל ישראל להרתיע את חמאס על ידי איום ב"מחיר הפסד אזרחי": הגבלת השפע הכלכלי בעזה על ידי סגירת המעברים והפסקת הסיוע בכל רגע נתון.

תפיסה זו התבססה, בתורה, על הנחת המוצא לפיה את חמאס מנחים שיקולים כלכליים-אדמיניסטרטיביים בבואו לשקול האם לבצע פעילות טרור נגד ישראל, ולא שיקולים אידיאולוגיים.

כמו כן, הנחת המוצא באמ"ן הייתה כי זהותו של חמאס כ"ריבון" ברצועת עזה, תגבר, לבסוף, על זהותו כארגון אסלאמיסטי קיצוני המחוייב אידיאולוגית ודתית להשמדתה של מדינת ישראל והיהודים החיים בה.

לבסוף, סברו מקבלי ההחלטות בישראל כי ככל שלחמאס נותרה עוד אידיאולוגיה, הרי שהוא יהיה מוכן למכור אותה תמורת בצע כסף, ובכך יהיה ניתן "לקנות שקט" מחמאס בדרך ל"הסדרה" מולו.

מארג תפיסות זה היה בלתי חדיר לראיות ולחשיבה רציונלית. המציאות הראתה כי בעזה שלפני ה-7 באוקטובר לא שרר משבר הומניטרי³. הזרמת הכספים הקטריים מעולם לא הביאה שקט ורגיעה בגזרת עזה, אלא להפך - הכסף שהוכנס לרצועה מקטר (ואשר היה תוספת למיליארדים שנתרמו לעזה על ידי ארה"ב, האיחוד האירופי והאו"ם) שימש לבניין הכוח של חמאס ולהכנותיו לקראת המתקפה. אפילו האינדיקציות המודיעיניות שהתקבלו בלילה שבין ה-6 ל-7 באוקטובר על פעילות חריגה של אנשי חמאס בעזה לא הצליחו לחדור את מארג הקונספציות ולשנות את תפיסת עולמם של מקבלי ההחלטות הישראליים.

דרכי ההתמודדות של מקבלי ההחלטות עם מידע סותר-קונספציה

מקבלי ההחלטות הישראליים, בכל הדרגים, נחשפו למידע מודיעיני אשר סתר את מארג הקונספציות בו האמינו. מידע זה הצטבר בהדרגה עד הלילה שבין ה-6 ל-7 באוקטובר, כאשר גם במהלך אותו הלילה התקבלו אינדיקציות נוספות לפיהן מתכוון חמאס לצאת למתקפה על ישראל בטווח הזמן המיידי. התמודדותם של מקבלי ההחלטות הישראליים עם מידע זה התבצעה בשתי דרכים עיקריות.

- א.** ראשית, ניסיון להתאים את המידע למארג על ידי הענקת הסבר אלטרנטיבי לאותו מידע.
- ב.** כאשר המידע היה סותר מדי מכדי להתאימו - התעלמו ממנו כליל.

³ אמנם היו תקופות של עוני, אך גם הן לא היו בגדר משבר הומניטרי. בראיון שהעניק לרשת "סמאא קודס", טען עבד-אל סלאם הנייה, בנו של מנהיג חמאס אסמאעיל הנייה, כי משנת 2008 החלה תקופת פריחה בעזה. ראיון זה יובא בהמשך המסמך.

מתן הסברים אלטרנטיביים למידע סותר-קונספציה

דוגמא למתן הסבר אלטרנטיבי לאינדיקציה סותרת קונספציה, ניתן היה לראות בדבריו של הרמטכ"ל הרצי הלוי במסגרת הדיונים שנערכו בליל המתקפה. כאשר נאמר לרמטכ"ל כי ישנה פעילות ערה של פעילי חמאס בעזה בלילה שבין ה-6 ל-7 באוקטובר, העניק הלוי לאינדיקציה מודיעינית זו פרשנות אלטרנטיבית הנעוצה, לשיטתו, בתרבותם של הפלסטינים, באמרו:

"שיחות בלילה לא חריגות- תרבותית הם ערים"⁴.

דיווחים של מפעיל כטב"מ על תנועה ערה של אנשי חמאס, תזוזות חריגות והעברת ציוד ממקום למקום בוטלו על ידי אנשי המודיעין באמצעות ההסבר האלטרנטיבי לפיו מדובר בהכנותיו של חמאס לתרגיל⁵.

⁴ https://www.mako.co.il/news-military/2025_q1/Article-24e78d8f8b75591027.htm

לא ברור מניין הסיק הלוי שפלסטינים אינם הולכים לישון בלילה, או שישנה תרבות אנושית כלשהי המסוגלת לתפקד ללא שינה.

⁵ <https://www.ynet.co.il/news/article/yl5v50joq>

להלן דוגמא נוספת לתהליך הענקת הסבר אלטרנטיבי לאינדיקציה מודיעינית מרכזית (אימוניו של חמאס למתקפה) אשר סתרה את הקונספציה (חמאס "מורתע", פניו של חמאס ל"הסדרה"):

האינדיקציה	משמעות האינדיקציה	ההסבר האלטרנטיבי של גורמי המודיעין, צה"ל והאקדמיה
2020 - חמאס מכנס את כל ארגוני הטרור ברצועה תחת "חדר מצב" משותף, ומתחיל להתאמן לפשיטה למטרות חטיפה ביישובי ומוצבי העוטף (התרגיל היה ראשון בסדרה של ארבעה תרגילים מקיפים שכונו בפי חמאס "המשענת האיתנה"). בתרגילים, מדמים מחבלי הנוח'בה תקיפת מוצבים, טנקים ויישובים, בדגש על חטיפה.	חמאס מפתח את יכולותיו הצבאיות במטרה לבצע חטיפה המונית של ישראלים. זאת, מתוך כוונה ליצור שינוי משוואה מול ישראל ברמה האסטרטגית, מתוך היכרות עם פגיעותו של הציבור הישראלי למשברי חטופים ובני ערובה, על סמך תקדימים כגון "עסקת שליט".	"מבחינת ישראל אין לתרגיל הצבאי שנערך ברצועת עזה משמעויות צבאיות או ביטחוניות מרחיקות לכת. הוא איננו מצביע על כוונות להסלמה מצד חמאס". "מפגן הכוח הצבאי של חמאס [הוא] ניסיון לחפות על חולשה מול האוכלוסייה המקומית ברצועה...". "...ניסיון [של חמאס] לעצב תודעת עוצמה והרתעה". "התרגיל הוגדר על ידי מארגניו כבעל "אופי הגנתי". אימוני חמאס הינם תרחיש "דמיוני" לחלוטין, לצרכי עשיית רושם בלבד".

⁶ <https://www.inss.org.il/he/publication/gaza-drill/>

⁷ <https://www.inss.org.il/he/publication/gaza-drill/>

⁸ <https://www.inss.org.il/he/publication/gaza-drill/>

⁹ <https://www.terrorism-info.org.il/he/%D7%AA%D7%A8%D7%92%D7%99%D7%9C-%D7%A6%D7%91%D7%90%D7%99-%D7%9E%D7%A9%D7%95%D7%AA%D7%A3-%D7%A8%D7%90%D7%A9%D7%95%D7%9F-%D7%9E%D7%A1%D7%95%D7%92%D7%95-%D7%A9%D7%9C-%D7%94%D7%90%D7%A8%D7%92%D7%95%D7%A0/>

¹⁰ <https://www.israelhayom.co.il/magazine/shishabat/article/16512474>

[תרגילי "המשענת האיתנה" של חמאס כפי שדווחו באתר ממר"י בזמן אמת:

▪ דצמבר 2020:

<https://www.memri.org/tv/gaza-hamas-pij-military-drill-naval-commandos-drones-missiles>

▪ דצמבר 2021:

<https://www.memri.org/tv/hamas-al-qassam-brigades-military-drill-invade-idf-gaza-division-base-capture-soldier>

▪ ספטמבר 2023 (כחודש לפני מתקפת חמאס):

<https://www.memri.org/tv/joint-military-drill-palestinian-faction-gaza-simulate-rocket-attacks-israel-takeover-outpost>

משמאל: תרגול חטיפת חיילים במסגרת תרגיל החמאס "המשענת האיתנה 3" (28.12.2022). מימין, חטיפת חייל צה"ל מתוך טנק ב-7 באוקטובר. על אף התרגולים הייעודיים של חמאס, אשר בוצעו באופן גלוי, העריכו קבוצות האחראים הישראליים כי פניו של חמאס ל"הסדרה".

התעלמות ממידע סותר-קונספציה

כאשר הגיע לידי מקבלי ההחלטות מידע שלא יכלו לספק לו הסברים אלטרנטיביים ולהתאימו למארג הקונספציות, הם פשוט התעלמו ממנו. למשל, תכנית חמאס לפשיטה על רחבי הנגב המערבי, אשר הגיעה לידי אמ"ן וזכתה לכינוי "חומת יריחו", עמדה בסתירה מוחלטת לתפיסה הרווחת לפיה פניו של חמאס ל"הסדרה" מול ישראל. היות ולא ניתן היה ליישב את הסתירה בין הקונספציה למידע באמצעות הסבר אלטרנטיבי, התעלמו בצה"ל מהתכנית ומהשלכותיה¹¹.

מהלך דומה של התעלמות התרחש בתגובה להתרעת התצפיתניות על שינויי דפוסי ההתנהגות של אנשי החמאס בסמוך לגדר הגבול, אשר העידו על הכנות אפשריות למתקפה¹².

כלל האינדיקציות שהצטברו בימים לפני ה-7 באוקטובר ובמהלך הלילה שקדם למתקפה, ואשר הצביעו באופן ברור על מתקפת חמאס המתקרבת, יופיעו בנספח שיפורסם בנפרד.

¹¹ <https://www.c14.co.il/article/1369415>

¹² <https://www.mako.co.il/news-military/6361323ddea5a810/Article-a9a7bffd73eb81026.htm>

המצב ברצועת עזה לפני ה-7 באוקטובר: שקר המשבר ההומניטרי

מאז ביצוע תכנית ההתנתקות בקיץ 2005, החלו מקבלי ההחלטות בדרגים המדיני, הצבאי והמודיעיני, וכן אנשי אקדמיה, לקדם את התפיסה המופרכת לפיה עזה נמצאת ב"משבר ההומניטרי". בעשור שקדם ל-7 באוקטובר, תחזיות אפוקליפטיות שונות הגדירו את המצב ההומניטרי בעזה כ"מצוקה כלכלית, חברתית ותשתיתית", "התקרבות אל סף קריסה", "בית כלא", "חוסר תקווה", "סיר לחץ" ו-"פצצה מתקתקת"¹³. תחזיות רשמיות של אמ"ן בפיקודו של האלוף הרצי הלוי צפו כי עד שנת 2020 תהפוך עזה ל"בלתי ראויה למגורי אדם"¹⁴.

במציאות, טרום ה-7 באוקטובר הייתה עיר משגשגת, כאשר גם באזוריה העניים של הרצועה לא שרר כל "משבר ההומניטרי" ואף לא קרוב לכך, כפי שניתן היה לראות.

בעזה שלפני ה-7 באוקטובר היו 17 מוסדות חינוך להשכלה גבוהה¹⁵, 34 בתי חולים¹⁶, קניונים מתקדמים- לרבות במחנות הפליטים- שדרות שוקקות, שווקים עממיים משגשגים, טיילת, מגדלי מגורים, משרדים, מלונות ומסעדות חמישה כוכבים, סלוני מכוניות פאר, מועדוני ספורט מתקדמים, מועדון רכיבה על סוסים, סטודיו לאמנות פלסטית, ואפילו בית קפה בו יכולים הלקוחות להנעים את זמנם במשחק עם גורי חתולים (Cat Café)¹⁷. כל עובדי הסעד והעיתונאים הזרים שביקרו ברצועה ראו במו עיניהם את המציאות הזו, אך דיווחו על היפוכה.

ראיות ויזואליות למצב האמיתי בעזה לפני ה-7 באוקטובר, אשר העידו על היותה עיר משגשגת ופורחת, ניתן היה לראות בסרטונים הבאים מרשתות טלוויזיה מרכזיות: TRT World, אל-ג'זירה,

¹³ תיאורים אלו לקוחים ממחקר שנכתב על המצב ההומניטרי ברצועת עזה, במסגרת המכון למחקרי ביטחון לאומי (INSS).
https://www.inss.org.il/he/wp-content/uploads/sites/2/2020/01/GazaAlternatives_e.pdf

¹⁴ <https://www.maariv.co.il/news/military/article-527620>

¹⁵ https://www.pcbs.gov.ps/Portals/_Rainbow/Documents/Higher_Education_2020_01E.html
היות והנתונים לקוחים מאתר משרד הסטטיסטיקה של הרשות הפלסטינית, אין הרשאה למשתמשים ישראלים להיכנס אליו. ניתן להיכנס לאתר רק באמצעות כתובת IP שאיננה ישראלית.

¹⁶ https://www.pcbs.gov.ps/Portals/_Rainbow/Documents/Primary%20and%20Secondary%20Health%20Care.html

היות ומדובר באתר פלסטיני, אין הרשאה למשתמשים ישראלים להיכנס אליו. יש להיכנס לאתר מכתובת IP שאיננה ישראלית.

¹⁷ <https://www.youtube.com/watch?v=G6pnQn4W-oc>

ורשת SKY בערבית. הצפייה בסרטים אלו הינה הכרחית להבנת עומק הבורות של אותם קבוצות אחראים לגבי המצב בעזה- בורות שעמדה ביסוד הערכותיהם בנוגע ל"קריסה הומניטרית".

למטה: פניה של "קריסה הומניטרית". קניון במחנה הפליטים נוצייראת, 2020. תחזיות אמ"ן לגבי רצועת עזה צפו כי בשנת 2020 עזה תהיה "בלתי ראויה למגורי אדם".

[לצפייה בשגשוג הכלכלי ששרר ברצועת עזה לפני ה-7 באוקטובר, ראו דו"ח ממר"י "עזה לפני ה-7 באוקטובר":

<https://www.memri.org/reports/parts-i-viii-face-suffocating-occupation-humanitarian-disaster-concentration-camp-and-prison>

בראיון לפודקאסט ברשת "סמאא-קודס" בתאריך ה-15.8.2024, אמר עבד אל-סלאם הנייה, בנו של מנהיג חמאס איסמעאיל הנייה, לגבי עזה שלפני מתקפת ה-7 באוקטובר:

"...מי שהיה בא לעזה, לא היה מאמין לך שזו עזה מרוב יופי...הטיילת, המסעדות וכן הלאה...יופי כזה לא היה קיים בהרבה ערים ערביות..."

עזה של שנת 2020 כפי שתיאר אותה הנייה הייתה שונה בתכלית מנבואת הזעם אשר רווחה בקונצנזוס הישראלי, לפיה בשלב זה תהפוך עזה ל-"בלתי ראויה למגורי אדם"¹⁸.

[ראו דו"ח ממר"י הכולל את הראיון עם הנייה: <https://www.memri.org/tv/abd-al-salam-haniyeh-son-hamas-leader-ismail-gaza-beautiful-buildings-promenades-restaurants>]

¹⁸ <https://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-4987819,00.html>

בנו של הננייה. "יופי כמו שהיה בעזה לא היה קיים בהרבה ערים ערביות".

כדי להכיר את מציאות השגשוג הכלכלי ברצועת עזה לא היה כל צורך בעבודת מודיעין מורכבת. כל שהיה דרוש הוא לצפות באמצעות משקפת בקו האופק של עזה ולראות את מגדלי העסקים, או את הטיילת שוקקת המסעדות ובתי-הקפה. לחלופין, היו יכולים מקבלי ההחלטות הישראלים לצפות בסיקורים תקשורתיים של החיים בעזה ברשתות אל-ג'זירה, TRT ו-SKY, או בערוצי אינטרנט המנוהלים על ידי משפיעני רשת עזתיים בפלטפורמות החברתיות. אלא שהגופים המודיעיניים הישראליים לא טרחו לעשות אפילו את זה. במקום זאת, הם העדיפו להמשיך ולהנציח את שקר "המשבר ההומניטרי" ואף לשכנע את כלל הציבור הישראלי שזהו המצב.

"הסגר היבשתי" שלא היה

רבות דובר על "הסגר היבשתי" על רצועת עזה. המניעים להתפרעויות "צעדות השיבה" על הגדר ברצועת עזה יוחסו בישראל ל"סגר" ולמצב הכלכלי הקשה שבא בעקבותיו, כביכול¹⁹. אלא שמבחינה עובדתית, בשנים שקדמו ל-7 באוקטובר עזה כלל לא הייתה תחת סגר יבשתי. על פי נתוני האו"ם הרשמיים, רק בחודש אוקטובר 2022 בלבד הוכנסו 10,555 מטעני סחורות לתוך רצועת עזה- לא כולל דלק וגז. אמנם, התנהל פיקוח יחסי על הכנסת סחורות דרך מעברי הגבול היבשתיים מישראל לרצועה, אך באותו זמן, מסדרון צלאח א-דין מעזה למצרים היה פתוח לרווחה, והתנהלה בו העברת סחורות ובני אדם לתוך עזה ומחוצה לה ללא פיקוח ישראלי כלל.

מעבר סחורות לעזה דרך כרם שלום²⁰, 2019.

דו"ח האו"ם לשנת 2022 קבע כי:

"מאז 2018 מוכנסות לעזה סחורות באופן סדיר גם ממצרים, דרך מעבר רפיח שבשליטת הרשויות המצריות, ובהמשך דרך שער צלאח א-דין הסמוך למעבר ומצוי בשליטת הרשויות המקומיות"²¹.

הן חמאס, אשר גבה מיסים על הסחורות הנכנסות, והן הרשויות המצריות אשר נהנו משוחד עבור המעבר, הרוויחו מהשארית מעבר צלאח א-דין פתוח. קבוצות האחראים הישראליים היו מודעות

¹⁹ https://www.inss.org.il/he/wp-content/uploads/sites/2/2020/01/GazaAlternatives_e.pdf

²⁰ <https://www.facebook.com/cogatonline/videos/goods-entering-gaza-from-israel-through-kerem-shalom-crossing/336198270340562/>

²¹ <https://www.ochaopt.org/he/content/movement-and-out-gaza-update-covering-october-2022>

היטב לקיומו של מעבר זה ולפעילות מעבר הסחורות האינטנסיבית שהתבצעה בו מדי יום- באופן ששירת את חמאס בהתעצמותו הצבאית²².

משאיות נכנסות לעזה ממעברים דרך מעבר צלאח א-דין, חודש יוני 2021 (מתוך כתבתו של אוהד חמו, חדשות 12)

הכחשת מציאות פריחתה הכלכלית של עזה הייתה דרושה למערכת הישראלית בכללותה, כדי לעקוף את הדיון במימד האידאולוגי-דתי המצוי בעיקרו של הסכסוך, ולספק לשנאתם של הפלסטינים כלפי ישראל הסבר חלופי בדמות מצבם הכלכלי הקשה, כביכול. מבחינה עובדתית, מתקפת ה-7 באוקטובר פרצה בשיא שגשוגה הכלכלי של עזה.

²² https://www.mako.co.il/news-military/2021_q2/Article-d7769413c045a71026.htm

בורות לגבי קטר - תומכת האסלאם הגלובלי וחלקה המרכזי בבניית כוחו הצבאי של חמאס

לפני ה-7 באוקטובר, שרר קונצנזוס נרחב בקרב מקבלי ההחלטות הישראליים, לרבות בקהילייה הביטחונית-מודיעינית, לפיו קטר היא מדינה התורמת ליציבות וביטחון באזור, וכי למעורבותה בנעשה בעזה יש השפעה חיובית. עוד סברו, כי הכסף הקטרי נחוץ למניעת קריסה הומניטרית בעזה (קריסה שכאמור, לא הייתה ולא נבראה).

ראשית יש להבהיר, כי הסיוע הקטרי מעולם לא היה נחוץ לשם "מניעת קריסה" ברצועת עזה. מיליארדי דולרים זרמו לעזה מהאוי"ם, מאירופה ומארה"ב במשך שנים (בין השאר על ידי ארגונים כגון אונר"א ו-USAID). חלקה של קטר במימון עזה שבשליטת חמאס היה כ-4% בלבד מכלל הסיוע הכספי שקיבלה הרצועה לאורך עשור. לעזה שבשליטת חמאס הועבר סכום אסטרונומי של 30 מיליארד דולר ממדינות העולם והאוי"ם - לא כולל הכסף שהעבירה איראן לחמאס לאורך השנים²³.

באשר לתפיסת תפקידה של קטר כגורם חיובי, מפשר ומייצב - זו נבעה מבורות טוטאלית, בל-תיאמן, של רוב מקבלי ההחלטות במדינת ישראל. מה שהיה ידוע לכל ירקן ונהג מונית במזרח התיכון - מהותה הטרוריסטית של קטר - נעלם מידיעתם של ראשי המודיעין הישראלי.

קטר הינה תומכת ומממנת הטרור האסלאמיסטי הגדולה ביותר בעולם. מעורבותה במימון טרור ובהסתה לטרור באמצעות רשת הטלוויזיה אל-ג'זירה עלתה לכותרות בכלי התקשורת המערביים בשנת 2017, בעת החרם שהטילו עליה סעודיה, איחוד האמירויות, בחריין ומצרים.

מדיניותה של קטר מכוונת על ידי אידיאולוגיה אסלאמיסטית הנטועה בזרם הוהאבי של האסלאם, אשר אינו שונה בקיצוניותו מהזרם הסלפי אליו משתייכים דאע"ש ואל-קאעדה. משפחת המלוכה הקטרית - משפחת אאל-ת'אני - מתהדרת בייחוסה המשפחתי, דור אחר דור, למייסד הוואהביזם, מוחמד אבן עבד-אל ווהאב, ורואים את עצמם כממשיכי דרכו²⁴.

באשר לתמיכתה של קטר בטרור האסלאמיסטי העולמי, זו הייתה מוכרת לסוכנויות המודיעין בארה"ב מאז שנות ה-90 לפחות. הדוגמא הבולטת ביותר לכך הוא ח'אלד שיח' מוחמד, מי שהיה פקיד מדינה קטרי ואדריכל מתקפת הטרור על מרכז הסחר העולמי ב-9/11 בה נהרגו 2977

23

<https://x.com/PZelexha/status/1832884310803677593>

²⁴ <https://www.memri.org/tv/fmr-emir-qatar-hamad-khalifa-thani-obama-slave-condoleeza-rice-black-wahhabi-qadhafi>

אמריקנים. מעבר לתכנון המתקפה על מרכז הסחר העולמי, תכנן ח'אלד שיח' מוחמד מתקפות טרור רבות ברמה גלובלית. כמו כן, התגאה ח'אלד שיח' מוחמד בעריפת ראשו של העיתונאי היהודי דניאל פרל "במו ידיי המבורכות", כדבריו.

בחודש יוני 2019 קרא הנשיא טראמפ בנאום פומבי לקטר להפסיק את מימון הטרור באופן מיידי²⁵.

"לצערנו הרב, מבחינה היסטורית, האומה הקטרית תמיד הייתה מממנת הטרור ברמה חמורה ביותר...מדינות שונות פנו אליי בכדי להתעמת עם קטר בקשר להתנהגותה. החלטתי...שהגיעה העת שקטר תעצור את המימון. הם חייבים להפסיק את האידיאולוגיה הקיצונית שלהם במונחי מימון"²⁶.

[בנושא מעורבות קטר בטרור ראו דו"חות ממר"י (שלושה מתוך עשרות דו"חות):

קטר ואחריותה למתקפות ה-9/11:

<https://www.memri.org/reports/qatar-responsible-khalid-sheikh-mohammads-2977-murders-911-%E2%80%93-are-only-some-31-attacks-and>

טרוריסטים וארגוני טרור שונים הזוכים למקלט בקטר:

<https://www.memri.org/reports/database-us-treasurys-office-foreign-assets-control-ofac-reveals-qatar-hosting-specially>

תמיכתה של קטר במתקפת ה-7 באוקטובר:

<https://www.memri.org/reports/qatars-unreserved-and-ongoing-support-hamas-and-its-october-7-attack-reflected-political>

²⁵<https://www.c-span.org/clip/white-house-event/president-calls-on-qatar-to-stop-supporting-terrorism/4673146>

²⁶<https://www.memri.org/tv/president-trump-2017-call-on-qatar-to-end-funding-for-terrorism>

בשנת 2019, נפגש שר החוץ הקטרי דאז, מוחמד אאל-ת'אני (כיום ראש ממשלת קטר) עם מנהיג חמאס אסמאעיל הנייה שאמר כי "המענק הקטרי הוא עורק התנועה הראשי של חמאס"²⁷. ואכן, מירב הכסף הקטרי שהוכנס לרצועה שימש לבניין הכוח של חמאס לקראת מתקפת ה-7 באוקטובר.

קטר היא חמאס וחמאס הוא קטר. מנהיג החמאס אסמאעיל הנייה מודה לאמיר קטר, שיח' תמים בן-חמד אאל-ת'אני, על תמיכתה של ארצו בחמאס (2021)

בהרצאה שנשא במסגרת אגודת ידידי אוניברסיטת בר-אילן בתאריך 7.6.2021, התוודה ראש המוסד לשעבר יוסי כהן - אדריכל העברת הכספים הקטריים לעזה שבשליטת חמאס - כי העברת הכספים הייתה טעות:

"עד מבצע שומר החומות קיוונו שהמעורבות הקטרית והכסף הקטרי יביאו אותנו להסדרה עם חמאס. אבל זה קצת יצא משליטה"²⁸.

מדבריו של ראש המל"ל לשעבר, מאיר בן-שבת, עולה כי אף גוף מודיעיני או ממשלתי לא ביצע

²⁷ <https://www.mako.co.il/news-military/f239747af17c5910/Article-bc63a7476305791026.htm?pld=173113802>

²⁸ <https://news.walla.co.il/item/3440436>

בדיקת רקע משמעותית בנוגע לקטר, בטרם הורה ראש הממשלה נתניהו על העברת הכספים. בחודש מרץ 2023, כמה חודשים לפני מתקפת חמאס, נשאל בן-שבת האם נכון היה לערב דווקא את קטר בסוגיית עזה. הוא השיב:

"... אני חושב שהיה נכון להגיע למצב שבו רצועת עזה לא תופסת את מרכז סדר היום שלנו... לא דקדקנו יתר על המידה בעניין הזה... בסוף, אם זה עומד בתנאים שישראל הציבה - וזה עמד בתנאים הללו - אין לנו בעיה... ובלבד ש[הכסף] לא מגיע למטרות שאינן רצויות לנו".

ראש הממשלה נתניהו היה מודע לפחות מאז שנת 2014 לכך שהסיוע המוכנס לעזה משמש לבניית כוחו של חמאס ולבניית רשת המנהרות שלו.

כבר בשנת 2014 אמר רוה"מ נתניהו בדברים שנשא בפני מזכ"ל האו"ם באן קי מון, כי "הקהילה הבינלאומית לחצה עלינו לספק בטון לעזה כדי לבנות בתי ספר, בתי חולים, בתי מגורים. אנחנו רואים כעת מה קרה לאותם משלוחי בטון. הם שימשו לחפירת מנהרות ליד גני ילדים. לא לצורך בניית גני ילדים, אלא לצורך חפירת מנהרה החודרת לשטח שלנו כדי שחמאס יוכל להפציץ את גני הילדים שלנו ולרצוח את ילדינו"²⁹.

כמו כן, בשנת 2019 אמר רוה"מ בראיון למגזין "טיים" כי:

"עזה נמצאת בשליטת חמאס - ארגון מיליטנטי אסלאמי שממש לא מעוניין באיזושהו פיתוח ממשי... הם לוקחים את כל הכסף שמגיע מהסיוע הבינלאומי - ויש לא מעט כסף כזה - ומשקיעים אותו בהפיכת מנהרות למכוונות טרור"³⁰.

<https://www.facebook.com/HEBPMO/photos/%D7%A8%D7%90%D7%A9-%D7%94%D7%9E%D7%9E%D7%A9%D7%9C%D7%94-%D7%91%D7%A0%D7%99%D7%9E%D7%99%D7%9F-%D7%A0%D7%AA%D7%A0%D7%99%D7%94%D7%95-%D7%91%D7%A4%D7%AA%D7%97-%D7%A4%D7%92%D7%99%D7%A9%D7%AA%D7%95-%D7%A2%D7%9D-%D7%9E%D7%96%D7%9B%D7%9C-%D7%94%D7%90%D7%95%D7%9D-%D7%91%D7%90%D7%9F-%D7%A7%D7%99-%D7%9E%D7%95%D7%9F%D7%90%D7%A0%D7%99-%D7%9E%D7%A2%D7%A8%D7%99%D7%9A-%D7%90%D7%AA-%D7%94%D7%A2%D7%95%D7%91%D7%93%D7%94-/738873299507814>

<https://time.com/5623021/benjamin-netanyahu-time-transcript/>³⁰

דבריו של בן-שבת עומדים בסתירה לדבריו של רוה"מ נתניהו מ-2019, **שכן כבר בשלב זה ידעו בממשלה ובמל"ל על כך שהכסף הקטרי מגיע למטרות טרור**. הכספים הגיעו לידי חמאס באופן מוצהר ובהסכמת ישראל.

באפריל 2024, כבר היכה ראש המוסד לשעבר יוסי כהן על חטא בראיון בערוץ 12, בכל הנוגע לכסף הקטרי³¹:

"[הכסף הקטרי] זה לא אירוע ביזאר, זה אירוע שהיה חלק מהאסטרטגיה שלנו, חלק מעבודה חשאית עד שחשפו אותנו בתקשורת, שביצענו על מנת לעמוד ביעד הלאומי - לאפשר חיים תקינים ברצועת עזה. בכל מקום שבו האוכלוסייה חיה תחת דיכוי ועוני, אתה אומר 'בוא נגדיל את רווחתם, שיהיה להם מה להפסיד'... אמרתי את זה כבר לפני שלוש שנים - טעינו".

לתובנות מצערות אלו בנוגע לכסף הקטרי היו אמורים מקבלי ההחלטות - ובראשם ראש הממשלה נתניהו - להגיע לפני שאיפשרו את העברת הכספים הקטריים לעזה, ולא לאחר מעשה (יצויין כי גם כיום מסרב רוה"מ להודות שקטר הינה מדינת אויב).

העובדה שלא נעשה כל תהליך הערכה מסודר בנוגע להשפעות התערבותה של קטר בעזה על בטחונה של ישראל, מעידה על בורות ורשלנות העולות לכדי עבירה ביטחונית חמורה לפי חוק המאבק בטרור (התשע"ו ו-2016), סעיפים 23, 25, 26 ו-31.

סביר להניח כי לקונספציית הכסף הקטרי הייתה גם השלכה על הערכת-החסר להיתכנותה של מתקפה קרקעית מעזה. מקבלי ההחלטות בישראל "אולפו" בהתניה פאבלובית לקשר בין העברת כסף מקטר לעזה שבשליטת חמאס, לבין קיומה של תקופת שקט מוגבלת בגבול עזה. בספטמבר 2023, כחודש לפני המתקפה, אישרה הממשלה העברת כספים נוספת מקטר לחמאס³², ובהתאם לכך, ציפו בצה"ל לתקופת שקט. בשל כך, הייתה מוכנותם של הכוחות בשטח פחותה, והסד"כ בעוטף עזה היה מצומצם בשל חופשת ה"הדממה".

³¹<https://www.maariv.co.il/news/military/article-1093686>

³²<https://www.maariv.co.il/news/politics/article-1058689>

יצויין כי לאחרונה הסכימה ישראל, תחת לחץ אמריקני, לחזרתה של העברת הכסף הקטרי לחמאס, וכן למעורבות טורקית ופקיסטנית בניהול עזה במסגרת שלב ב' של תכנית הנשיא טראמפ.³³

בורות לגבי חמאס: האידיאולוגיה שלו ומחויבותו אליה, כוונותיו ואופי שלטונו

לפני ה-7 באוקטובר סברו קבוצות האחראים בישראל כי עם הזמן הולכת ונשחקת אט-אט דבקתו של חמאס באידיאולוגיה האסלאמיסטית שלו. זאת, כביכול, בשל התחזקותו של "המימד המדיני בזהותו של חמאס", והיותו עסוק במשימות הניהול היום-יומית שנדרשו מהארגון כריבון "אחראי" ברצועת עזה.

כחצי שנה לפני המתקפה, פירט רח"ט מחקר באמ"ן, תא"ל עמית סער ז"ל³⁴, את מגמות ההתמתנות, כביכול, של חמאס בעקבות הפיכתו לריבון בעזה, בראיון ל"ישראל היום"³⁵:

"הרכיב המדיני בתפיסה של חמאס הולך ומתחזק... לחמאס היו מלכתחילה שתי זהויות, של ארגון התנגדות דתי ושל תנועה לאומית. מ-2007 יש לה גם את הזהות של הריבון בעזה, והיא נמדדת עליה מדי יום. המעצב העיקרי שקובע את המציאות של חמאס הוא הכלכלה. זה הדבר הראשון שגם המנהיגים וגם הציבור קמים איתו בבוקר, והדבר האחרון שהם הולכים לישון איתו בלילה."

באותו שבוע, בראיון נוסף לאתר "וואלה", אמר סער דברים דומים:

"... השינוי הגדול שעבר חמאס זה שינוי של הריבונות. אתה מרגיש את זה על סינוואר, זה לא אותו אדם שיצא מהכלא והלך לנאום באיצטדיון. הוא לא יכול להכניס את הציבור שלו כל שנה למלחמה, במיוחד אם הוא רוצה להיות מנהיג חמאס. הוא רואה את הכניסה המטורפת לאישורי הפועלים מעזה, את הטורים של 30 אלף בני האדם שרוצים להיכנס. אז מה הוא יגיד לעם? 'אני לוקח לכם את זה?'³⁶

³³ <https://www.ynet.co.il/news/article/b1g9r00fbwx>

³⁴ יצויין כי בעקבות מתקפת ה-7 באוקטובר, קיבל על עצמו סער את האחריות לכשלונה של מחלקת המחקר באמ"ן. ב-1 לינואר 2026 הוא נפטר, לאחר מאבק של שנתיים במחלה קשה.

³⁵ <https://www.israelhayom.co.il/news/geopolitics/article/10431016>

³⁶ <https://news.walla.co.il/item/3503339>

מקבלי ההחלטות הישראליים סברו, כי הפיכתו של חמאס לאדמיניסטרטור גורמת לו אט-אט להפוך ל"שחקן רציונלי" ו"פרגמטי" ששיקולי רווח-והפסד שלטוניים (הזהים במהותם לאלו של ממשלות דמוקרטיות בעולם המערבי) הם המניעים אותו, וכי שיקולים אלו גוברים על שיקוליו האידיאולוגיים-אסלאמיים של הארגון. חמאס נתפס כמי שניתן לקנותו בתמריצים כלכליים ולגרום לו לוותר על עקרונותיו תמורת בצע כסף³⁷.

כחלק מההונאה האסטרטגית, מצידו, טיפח חמאס את תפיסת ה"פרגמטיזם" בעיני קבוצות האחראים הישראליות, על ידי הימנעות מהצטרפות לסבב הלחימה שניהל הג'האד האסלאמי במאי 2023 מול ישראל ("מבצע מגן וחץ").

הנחותיהם של מקבלי ההחלטות בישראל, לפיהן חמאס הולך והופך לפרגמטי ורציונלי במונחים מערביים - שיקפה את בורותם באשר למהו חמאס, מהי האידיאולוגיה הדתית המנחה אותו, מהן מטרותיו, ומהי מידת מחויבותו להשגת מטרות אלו.

³⁷ גישה זו הינה חלק מתפיסה מדינית אמריקנית רחבה יותר, הגורסת כי בכוחו של כסף למוסס כל אידיאולוגיה, חזקה ככל שתהיה. מדיניות הפתיחות של ארה"ב בתקופת קיסינג'ר כלפי סין, ה-Sunshine Policy שהובילו ארה"ב ודרום קוריאה כלפי צפון קוריאה, והתייחסותו של הנשיא טראמפ למהלכים מדיניים כ"דילים" ("דיל המאה") משקפות גישה זו, לפיה כל אידיאולוגיה מוצעת למכירה למרבה במחיר, כביכול.

אידיאולוגיית חמאס

חמאס הינו ארגון טרור אסלאמי שמטרתו המוצהרת היא השמדת מדינת ישראל והשמדת היהודים החיים בה. האידיאולוגיה האנטישמית, האנטי-ציונית והאנטי-מערבית של הארגון מתבססת על מסורות אסלאמיות שורשיות כגון הקוראן והחדית', וכן על אידיאולוגיות אסלאמיות מאוחרות יחסית, דוגמת תנועת האחים המוסלמים. כמו כן, מתבססת אידיאולוגיית הארגון על כתבים אנטישמיים אירופאיים³⁸.

עקרונות אלו של הארגון מעוגנים באמנת החמאס כפי שנוסחה ב-1988.

כיבוש ישראל והשמדת היהודים נשקף מכל היבט של החיים בעזה תחת שלטון חמאס: כיבוש ישראל עמד במרכזו של כנס "הבטחת אחרית הימים" שערך יחיא סינוואר בספטמבר 2021, בו הוצגה תכנית מפורטת לתרחיש ה"יום שאחרי" מדינת ישראל- לרבות השמדת רוב היהודים או גירושם³⁹. שחרור פלסטין היה המוטיב המרכזי הקבוע באינדוקטרינציה האינטנסיבית של ילדים ונוער עזתיים- בתכניות טלוויזיה, בספרי הלימוד ובמחנות קיץ- בהם תרגלו את תפקידיהם כ"חלוצי המחר" העתידים לשחרר את אדמות פלסטין מ"זוהמת הכובש הציוני"⁴⁰.

³⁸ <https://www.memri.org/reports/protocols-elders-zion-hamas-charter-islamization-western-antisemitism-and-its-integration>

³⁹ <https://www.memri.org.il/cgi-webaxy/item?5482>

⁴⁰ "חלוצי המחר" (رواد الغد) היה שמה של תכנית טלוויזיה אנטישמית לילדים, אשר שימשה כאמצעי אינדוקטרינציה רב-עצמה בידי חמאס

מתוך תכנית הטלוויזיה האנטישמית "חלוצי המחר" ששודרה בערוץ "אל-אקצא TV" (2007). פארפור, דמות העכברון הפופולרית בתוכניות הילדים של ערוץ שידורי חמאס, נשבע לסבו הנוטה למות כי ישחרר את פלסטין מ"זוהמת היהודים הגולנים".

מערכת החינוך של חמאס: אינדוקטרינציה לג'האד ושהאדה

שני העקרונות האסלאמיים העיקריים אותם קיבע חמאס בתודעתם של תושבי עזה באמצעות אינדוקטרינציה אשר כללה את כל מערכות השלטון והאדמיניסטרציה ברצועה, הם עקרונות הג'האד (המלחמה בכופרים) והשהאדה (מסירת הנפש).

[באשר לעקרונות הג'האד והשהאדה, ראו את הסרט "הדרך ל-7 באוקטובר" - המבוסס כולו על חומרי ממר"י. סרט זה מראה את תהליכי החינוך והאינדוקטרינציה שעברה החברה הפלסטינית, בהובלת חמאס:

<https://www.memri.org/tv/road-to-october-seven-education-to-jihad-and-martyrdom>

מתוך הסרט "הדרך ל-7 באוקטובר, חינוך לג'האד ושהאדה": בחמאס, החינוך לג'האד ושהאדה מתחיל כבר בגיל הינקות.

הכרה עמוקה של עקרונות הג'האד והשהאדה הייתה יכולה לשנות את תפיסותיהם של מקבלי ההחלטות הישראליים, ואף לעצב את הגישה האופרטיבית של צה"ל במערכה מול חמאס. למערך המודיעין, הייתה יכולה לספק היכרות זו הבנה נכונה של מערך האינטרסים האמיתי המנחה את מהלכיו חמאס.

לא זו בלבד שמקבלי ההחלטות היו צריכים לדעת כי לא ניתן לגרום לחמאס לוותר על האידאולוגיה שלו, אלא היה עליהם להתייחס לכל סימן לפיו חמאס מתגמש, כביכול, כאל מהלך של הונאה.

סברתם של מקבלי ההחלטות כי ניתן "לקנות שקט" על ידי מתן שוחד למאמיני אידאולוגיה אלימה המושתתת על אמונה דתית קיצונית בת 1500 שנה, ובכך לגרום להם למכור את עקרונותיהם תמורת בצע כסף, הייתה אווילות שאין לה אח ורע.

אופי שלטונו של חמאס: יחסו של חמאס לאוכלוסיית עזה

מקבלי ההחלטות בישראל, ובמיוחד בכירי המודיעין, סברו כי בראש סדר העדיפויות של הנהגת חמאס עומדת רווחתם של תושבי עזה, וכי חמאס "קשוב" לתושבים וחושש מכל פגיעה בתדמיתו כריבון. הנחה זו הייתה חלק מהתפיסה הרחבה לפיה חמאס "מורתע", ולא ייסכן את רווחתם הכלכלית של תושבי עזה על ידי פתיחה בעוד סבב לחימה מול ישראל.

באפריל 2022 אמר רח"ט מחקר באמ"ן, תא"ל עמית סער⁴¹:

התושבים בעזה רוצים שקט, וחמאס - בניגוד לדימוי שלו - קשוב אליהם מאוד. לכן הוא מעוניין להלהיט את יו"ש ואת מזרח ירושלים, ושזה לא יגיע לעזה."

במציאות, חמאס ראה באוכלוסיית עזה משאב מתכלה- מגינים אנושיים למחבלי החמאס

לא זו בלבד שחמאס לא היה מחוייב לרווחתם הכלכלית של תושבי עזה (כפי שטעו לחשוב קבוצות האחראים בישראל), אלא שהארגון אפילו לא ראה עצמו כמחוייב לשמירה על קיומם הפיזי של התושבים. אדרבא, תפקידם של תושבי עזה היה לשמש כמגינים אנושיים לאנשי החמאס. למעשה, חמאס הוא שהעניק לאותם תושבים את "הזכות" להגן עליו ולמות כשאהידים.

כבר בשנת 2008 הסביר בכיר חמאס פתחי חמד, כי אנשי עזה "מצטיינים" בהפיכה למגינים אנושיים עבור חמאס:

"אויביו של אללה לא יודעים שהעם הפלסטיני פיתח את שיטות המוות ומשאלת-המוות שלו. עבור העם הפלסטיני, הפך המוות לתעשייה - בה מצטיינות הנשים, וכל התושבים החיים על האדמה הזו. המבוגרים מצטיינים בזה, וגם המוג'אהדין והילדים... בגלל זה הם הפכו את הנשים, הילדים, הזקנים והמוג'אהדין למגינים אנושיים... בכדי לקרוא תיגר על מכונת ההפצצה הציונית. זה כאילו שהם אומרים לאויב הציוני: "אנחנו אוהבים את המוות כפי שאתם אוהבים את החיים".

[לדבריו של חמד: [https://www.memri.org/tv/hamas-mp-fathi-hammad-we-used-](https://www.memri.org/tv/hamas-mp-fathi-hammad-we-used-women-and-children-human-shields)

[\[women-and-children-human-shields\]](https://www.memri.org/tv/hamas-mp-fathi-hammad-we-used-women-and-children-human-shields)

⁴¹ <https://www.israelhayom.co.il/news/geopolitics/article/10431016>

דבריו של בכיר חמאס פתחי חמד בשנת 2008 משקפים את האופן בו רואים בחמאס את תפקידה של האוכלוסייה במלחמת הג'האד: "עבור העם הפלסטיני, המוות הפך לתעשייה, בה מצטיינים הנשים, הזקנים והילדים".

לאחר ה-7 באוקטובר, נשאל בכיר חמאס מוסא אבו מרזוק בראיון מדוע לא בנה חמאס מקלטים לתושבי עזה, אלא דאג רק לבניית מנהרות ללוחמיו:

מראיין: "רבים שואלים, כעת כשבניתם 500 ק"מ של מנהרות, מדוע לא בניתם גם מקלטים נגד הפצצות? היכן התושבים אמורים להתחבא בעת הפגזה?"

אבו-מרזוק: "חפרנו את המנהרות כדי להגן על לוחמינו...שבעים וחמישה אחוזים מתושבי רצועת עזה הם פליטים, והאחריות להגן עליהם חלה על אוגד"א, וגם על ישראל מתוקף היותה שלטון כיבוש".

[לצפייה בדבריו של אבו-מרזוק:

<https://www.memri.org/tv/hamas-official-mousa-abu-marzouk-tunnels-gaza-protect-fighters-%20not-civilians>

תפיסות מופרכות

מיתוס מניעי הטרור: "טרור הוא תוצאה של עוני ומחסור"

מקבלי ההחלטות בישראל, הדרג הצבאי, המודיעיני, האקדמיה והתקשורת הישראלית, קידמו כולם את התפיסה לפיה הטרור - במיוחד בהקשר של רצועת עזה - הינו תוצאה של עוני. ה"משבר ההומניטרי", שכאמור, היה בדיה שאין לה שחר - שימש כתירוץ להסביר את מעורבותם של תושבי עזה בטרור ואת תמיכתם בחמאס.

בחודש אוקטובר 2017 פורסם במסגרת המכון למחקרי ביטחון לאומי מאמרם של מתאם פעולות הממשלה בשטחים (מתפ"ש) האלוף פולי מרדכי, הפרופסור מיכאל מילשטיין והפסיכולוג יותם אמיתי, תחת הכותרת "עזה האחרת".

במאמרם, התריעו הכותבים כי בעזה צומח "דור חדש זועם, מתוסכל וחסר אופק קולקטיבי ואישי, החותר להשפיע על הלך הרוח ברצועה, ואשר עמדותיו כלפי הסכסוך עם ישראל קיצוניות בהשוואה לדורות שקדמו לו". דור זועם זה מאופיין ב"תודעה המאשימה בעיקר את ישראל במציאות שנוצרה ברצועה" ו-"חש עצמו כלוא במרחב עני ומוזנח, ומנוכר למוקדי הכוח בסביבתו". עוד טענו הכותבים כי "מבחינתו [של הדור החדש בעזה], רע יותר כבר לא יכול להיות ואין לו עוד מה להפסיד, ומציאות כזו מהווה קרקע פורייה לתפיסה דטרמיניסטית המחלקת את העולם ל"טובים ורעים" ומעודדת מאבק אלים כבסיס לשינוי".

הכותבים מסכמים את ניתוחיהם בהתרעה הבאה:

"מסלול ההקצנה המתואר כאן מלמד שאם לא ייעשה מעשה שיביא לשינוי אמיתי בתפיסת המציאות המידרדרת (בעיניים עזותיות) — אנו עלולים להתקל במצב שבו גורמים קיצוניים יותר אף בהשוואה לתנועת חמאס יכבשו בעתיד את השלטון ברצועה".

למצב זה, טענו מרדכי, מילשטיין ואמיתי - תהיינה "השלכות" על המציאות הביטחונית בישראל: "ככל שמצבם של תושבי עזה ילך ויחמיר, כך אנו מגבירים את הסיכוי לסכבי אלימות נוספים במרחב זה בעתיד".

להקצנה ההולכת ומחמירה ול"סכנה" שבמיטוט שלטון חמאס על ידי אותו דור עזתי זועם, ולבסוף הפניית זעמו המוקצן כלפי ישראל - מציעים הכותבים את הפתרון הבא:

"לנוכח זאת נראה כי כיווני הפתרון הנחוצים בעת הזו לרצועת עזה חייבים לכלול בשורה אמינית לאוכלוסייה המתגוררת בה. משמעות הדבר היא שנדרש להוביל תהליך של הפיכת הרצועה לסביבה מתפתחת ובה אזורי תעשייה מתקדמים, מרחבים תירותיים, ערוצי תחבורה חדשניים ותשתיות העונות על צורכי התושבים... מעין "תוכנית מרשל" של רצועת עזה... הליך כזה אמור להיות משולב עם הסדרה ביטחונית וכלכלית ופתרון סוגיות נוספות שעל הפרק, ועיקרן הגבלת ההתעצמות הצבאית של שלטון חמאס..."⁴².

האלוף מרדכי כתב דברים אלו אודות המצב הכלכלי בעזה ביודעו את כמות הסחורות האמיתית הנכנסת לרצועה. בשנת 2017 נכנסו 160 אלף משאיות דרך מעבר כרם שלום לעזה, כאשר שיא כניסת הסחורות שנרשם בחודש אפריל הגיע ל-1000 משאיות ביום (בין סחורות אלו נתפסו חומרי נפץ, מצלמות אבטחה, ציוד צלילה ורחפנים שהוזמנו באינטרנט על ידי גורמי טרור ברצועה)⁴³.

⁴² https://www.inss.org.il/he/wp-content/uploads/sites/2/2017/10/Adkan20-3HEB_4-5-13.pdf

⁴³ <https://mod.gov.il/%D7%9B%D7%AA%D7%91%D7%95%D7%AA-%D7%95%D7%9E%D7%91%D7%96%D7%A7%D7%99%D7%9D/%D7%97%D7%93%D7%A9%D7%95%D7%AA-%D7%9E%D7%A9%D7%A8%D7%93-%D7%94%D7%91%D7%99%D7%98%D7%97%D7%95%D7%9F/%D7%A1%D7%99%D7%9B%D7%95%D7%9D-%D7%A9%D7%A0%D7%AA-2017-%D7%91%D7%A8%D7%A9%D7%95%D7%AA-%D7%94%D7%9E%D7%A2%D7%91%D7%A8%D7%99%D7%9D>

מתוך סרטון רישות המעברים על תפיסת הברחות במעברי הגבול. אמצעים אלו נתפסו במעבר ארז וכרם שלום במהלך שנת 2018⁴⁴:

משדרים אלקטרוניים

אמל"ח

⁴⁴ <https://www.youtube.com/watch?v=6mzylptyFmE>

כוונות לייזר ומכשירי קשר

רחפנים

קשה להבין כיצד מפקד המתפ"ש, האלוף פולי מרדכי, אשר היה מודע לתפיסות אמל"ח אלו, הסיק מהן כי יש ליישם "מעין תכנית מרשל" ברצועת עזה.

בחודש פברואר 2018 הזהיר הרמטכ"ל גדי אייזנקוט כי "עזה על סף קריסה הומניטרית", וכי המשבר המחרף, לשיטתו, "עשוי לקרב את האפשרות לעימות ב-2018, אף שלדבריו "שני הצדדים אינם מעוניינים בכך"⁴⁵.

התקשורת קידמה אף היא את תפיסת ה"עוני מוביל לטרור". בחודש מאי 2018 פרסם הכתב אוהד חמו את כתבתו שכותרתה "עזה קורסת לתוך ייאוש ושנאה כלפי ישראל"⁴⁶. בכתבה, תלו המרואיינים העזתיים את שנאתם לישראל בסגר על עזה ובמצב הכלכלי ברצועה.

מתוך כתבתו של אוהד חמו בערוץ 13. מרואייניו של חמו הציגו את השנאה לישראל בקרב תושבי עזה כנובעת בעיקר מהסגר היבשתי על הרצועה והמצב הכלכלי שבא בעקבותיו, ולא כתוצר של אינדוקטרינציה אסלאמיסטית מטעם חמאס.

⁴⁵ <https://www.haaretz.co.il/news/politics/2018-02-04/ty-article/0000017f-db83-d856-a37f-ffc3d7610000>

⁴⁶ <https://www.facebook.com/reshet.tv/videos/gaza/10155391070050373/>

באותה כתבה התראיין האלוף טל רוזן, מי שהיה אלוף פיקוד דרום, אשר טען כי "הדבר הכי גרוע... זה ייאוש... יש כאלו שאומרים שאין קשר בין המצב הכלכלי בעזה לבין ההפגנות על הגדר. יש קשר הדוק".

במאמרו משנת 2019, גם כן במסגרת המכון למחקרי ביטחון לאומי, טען חוקר המכון תא"ל (מיל.) אודי דקל כי בעזה "...התשתיות קורסות, אין כמעט מים שראויים לשתייה, שיעורי האבטלה והילודה הם במגמת עלייה. כל אלה, נוסף על הסגר, מזינים תחושת כלא וחוסר תקווה בקרב תושבי הרצועה ומחזקים את גורמי הטרור..."⁴⁷.

גם ראש אמ"ן, האלוף אהרון חליוה היה ממאמיניה האדוקים של תפיסת ה"עוני מוביל לטרור". בתאריך 13.9.2022 בפאנל במכון למדיניות נגד טרור (ICT) באוניברסיטת רייכמן טען חליוה כי תפקידה של ישראל "לייצר תקוות חדשות" עבור צעירי עזה בכדי למנוע טרור:

"חלק מהתופעות האזרחיות שקורות הולכות ומייצרות פוטנציאל משמעותי לרדיקליות וטרור, בגלל שאנחנו לא מטפלים - כעולם - בחלק גדול מהמרכיבים שקשורים ליום-יום של האנשים, הרי טרור צומח בדרך-כלל אצל צעירים, מיואשים, שמחפשים תקווה חדשה. אנחנו צריכים לייצר תקוות חדשות".⁴⁸

כלומר, העוני והמחסור ברצועת עזה גורמים לייאוש, הייאוש גורם להקצנה, והקצנה מובילה לעיסוק בטרור.

⁴⁷ https://www.inss.org.il/he/wp-content/uploads/sites/2/2020/01/GazaAlternatives_e.pdf

הקשר בין מעורבות בטרור לבין עוני וקיפות הינו מיתוס שקרי

במקומות רבים בעולם בהם שורר עוני קיצוני, לא קיימות תופעות משמעותיות של טרור, חתרנות או מרי אלים כלפי רשויות או שלטונות. לפי נתוני הבנק העולמי לשנת 2025, כ-75 מיליון הודים חיים ב"עוני קיצוני", ומרוויחים פחות משלושה דולר ליום. עם זאת, כאמור, אין בקרב אוכלוסייה זו תופעות משמעותיות של טרור⁴⁹.

במציאות, הטרור הינו תוצאה של אידיאולוגיה לוחמנית, כאשר אין כל מתאם (ולעתים אף ישנו מתאם שלילי) בין מצב כלכלי ירוד לבין מעורבות בטרור.

אמירות קטר, על עושרה העצום, הינה תומכת ומממנת הטרור הגדולה ביותר בעולם. זוהי אולי הדוגמא הטובה לכך שרדיקליות אסלאמיסטית אינה קשורה למצב כלכלי ירוד. דוגמאות נוספות הינן הונו האישי של מנהיג אל-קאעדה אוסמה בן-לאדן (לפני שחוסל בשנת 2011) אשר נאמד אז בכ-29 מיליון דולר⁵⁰. בדומה לכך, הונם האישי העצום של שלושת מנהיגי חמאס אסמאעיל הנייה, ח'אלד משעל, ומוסא אבו-מרזוק, נאמד במשותף לאחר ה-7 באוקטובר בכ-11 מיליארד דולר⁵¹.

⁴⁹ <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099722104222534584/pdf/IDU-25f34333-d3a3-44ae-8268-86830e3bc5a5.pdf>

⁵⁰

<https://www.pbs.org/newshour/world/osama-bin-laden-wanted-the-bulk-of-his-fortune-used-on-jihad>

⁵¹ <https://nypost.com/2023/11/07/news/hamas-leaders-worth-11bn-live-luxury-lives-in-qatar/>

מנהיג חמאס אסמעאיל הנג'יה במהלך טיסה במטוס פרטי.

תפיסת ההפרדה האידיאולוגית בין חמאס לבין תושבי עזה

בשנים שקדמו ל-7 באוקטובר נתפסה האוכלוסייה העזתית כגורם שאיננו קשור לחמאס, ובמידה רבה כגורם נייטרלי, או כאוכלוסייה "בת-ערובה" המוחזקת בכפייה על ידי חמאס בעימות עם ישראל.

ב-2008, בתדרוך לכתבים בעת פתיחת מבצע "עופרת יצוקה" נגד חמאס, אמר ראש הממשלה דאז אהוד אולמרט בפנייה לתושבי עזה:

"תושבי עזה : אינכם אויבנו ואיננו נלחמים נגדכם. ארגון הטרור הזה ממית אסון על שני העמים. ישראל אינה נלחמת בעם הפלשתיני אלא בארגון החמאס שחרט על דגלו לפעול נגד תושבי ישראל"⁵².

⁵² <https://www.gov.il/he/pages/speechgaza271208>

בשנת 2018, פרסם יואב גלנט - אז שר העלייה והקליטה - את הפוסט הבא:

בראיון שהעניק רוח"מ נתניהו לאשת התקשורת עירית לינור בפברואר 2020, תיאר נתניהו את אוכלוסיית עזה כ"שני מיליון בני-אדם שמחזקים בני ערובה בידי חמאס"⁵³..

בהצהרה שנשא בסיכום מבצע "עלות השחר" (אוגוסט 2022), אמר ראש הממשלה דאז יאיר לפיד, את הדברים הבאים:

"אני רוצה לפנות מפה לתושבי עזה ולומר להם: יש גם דרך אחרת...אנחנו גם יודעים לתת פרנסה ועבודה וחיים של כבוד לכל מי שרוצה לחיות בשלום לצידנו. יש עוד דרך לחיות...הבחירה בידיכם, עתידכם תלוי בכם"⁵⁴.

ממשלות ישראל ניסו דרכים שונות – רובן ככולן התבררו כחסרות תועלת - על מנת לדאוג לכך שהכסף הקטרי יגיע ישירות לאוכלוסייה העזתית הנצרכת (למשל, על ידי יצירת "רשימת מוטבים" הזכאים לכסף)⁵⁵. לבסוף, כצפוי, נתח נכבד מכספים אלו הגיע לידי חמאס⁵⁶.

לתפיסת הפרדת הזהויות בין חמאס לתושבי עזה היו שותפים גם באמ"ן. בסקירה שערך בכנס "גזית 22" לקראת שנת 2023, הציג רח"ט מחקר באמ"ן תא"ל עמית סער סקר לפיו "70% מהרצועה מאמינים בצעדים בוני אמון". התפיסה הכללית סברה כי האוכלוסייה העזתית נמצאת

⁵³ <https://www.israelhayom.co.il/article/737175>

⁵⁴ <https://www.youtube.com/watch?v=LylJprA0xF4>

⁵⁵ <https://www.kan.org.il/content/kan-news/politic/352083/>

⁵⁶ <https://www.kan.org.il/content/kan-news/politic/320974/>

בקונפליקט של אינטרסים מול חמאס: בעוד האוכלוסייה העזתית שואפת לדו-קיום ולהסדרה מול ישראל, חמאס הוא זה שמונע את אותה הסדרה מטעמים אידיאולוגיים.

כך גם גרס השב"כ. בדברים שנשא במכון למדיניות נגד טרור אוניברסיטת רייכמן בספטמבר 2022, ציין ראש השב"כ רונן בר את כניסת הפועלים מעזה לישראל כדרך להשגת "דו-קיום" וכמנוף לחץ שבכוחו לכופף את סינוואר לבחור ב"דרך הנכונה"⁵⁷:

"... סינוואר יצטרך להבין שהחלוקה ל"דאר אל-אסלאם" ו-"דאר אל חרב" לא תופסת יותר. מנגד, הציבור העזתי קיבל טעימה של דו-קיום דרך היתרי העבודה שהכניסו פועלים מעזה לישראל מידי יום, והצליח להכיר את הישראלי לראשונה מאז 2001 שלא דרך "אל-ג'זירה" או דרך הכוונת. זה הציבור שיצטרך ללחוץ על סינוואר לבחור בדרך הנכונה".

לא זו בלבד שבר ייחס לתושבי עזה רצונות הנוגדים לחלוטין את אידיאולוגיית חמאס, הוא גם ייחס להם יכולת "ללחוץ על סינוואר" להיכנע לתכתיבי רצונותיהם. שתי הנחות אלו מופרכות לחלוטין ומעידות על חוסר ההבנה הבסיסי של בר לגבי הדינמיקה השלטונית ברצועת עזה.

במציאות, חמאס והאוכלוסייה העזתית אינם מהויות נפרדות

מאז שתפס את השלטון באלימות ב-2007, הפך חמאס את אוכלוסיית עזה לאוכלוסייה מגויסת באמצעות אינדוקטרינציה שיטתית מגיל גן ועד גיל לחימה. אינדוקטרינציה זו כללה את כל תחומי החיים של תושבי עזה, ברמה הפוליטית, החברתית, התקשורתית והחינוכית, בשיתוף כל משרדי הממשלה, המוסדות הציבוריים וכלי התקשורת שבשליטת חמאס - במימון קטרי.

כפי שהגדיר זאת פעיל "החזית העממית לשחרור פלסטין" ח'אלד ברכאת לאחר ה-7 באוקטובר:

"כל הסקרים החדשים מראים שהתמיכה בהתנגדות בעזה גבוהה כעת מאי-פעם... ישראל... לא תצליח להסית את העם הפלסטיני בעזה נגד ההתנגדות, בגלל שהלוחמים הללו הם הבנים והבנות של אותם תושבים... זה לא שהם נחתו ממאדים או מגלקסיה אחרת... הם האחים והאחיות, והחברים והמשפחה שלהם, כך שישראל נכשלת בתחום הזה"⁵⁸.

⁵⁷ <https://www.youtube.com/watch?v=BIXrgQXUXco>

⁵⁸ <https://www.memri.org/tv/pfllp-activist-khaled-barakat-israel-will-not-succeed-turning-gazans-against-resistance-family>

[לדבריו של ברכאת ראו:

[https://www.memri.org/tv/pflp-activist-khaled-barakat-israel-will-not-succeed-
\[turning-gazans-against-resistance-family](https://www.memri.org/tv/pflp-activist-khaled-barakat-israel-will-not-succeed-turning-gazans-against-resistance-family)

פעיל החזית העממית ח'אלד ברכאת: "זה לא כאילו שלוחמי [החמאס] נחתו ממאדים או מגלקסיה אחרת..."
החמאס הם "האחים והמשפחה" של תושבי עזה.

לבד מהעובדה שמעשי רציחה, אונס, חטיפה וביזה רבים בוצעו ב-7 באוקטובר על ידי תושבי רצועת עזה "הבלתי מעורבים", כביכול, אשר חדרו לישראל לצד כוחות מחבלי הנוח'בה, הנשק האסטרטגי העוצמתי שהפעיל חמאס נגד מדינת ישראל- החזקת החטופים- לא היה יכול להתקיים ללא מעורבותם הפעילה של משפחות עזתיות אמידות, אשר תרומתן למאמץ המלחמתי של חמאס הייתה כליאתם של חטופים ישראליים בתנאים מחפירים בבתיים⁵⁹. שותפים למאמץ כליאת החטופים היו גם עיתונאים עזתיים⁶⁰ מורים⁶¹ ואנשי ארגוני סיוע⁶². גם לאחר חיסולם של מנהיגי

⁵⁹<https://www.israelhayom.co.il/magazine/shishabat/article/15907755>

<https://www.maariv.co.il/news/israel/article-1126912>

⁶⁰<https://www.kan.org.il/content/kan-news/defense/759200/>

⁶¹<https://www.inn.co.il/news/621803>

⁶²<https://13tv.co.il/item/news/politics/security/ieyrf-903911634/>

חמאס יחיא סינוואר ואחיו, מוחמד סינוואר, המשיכה האוכלוסייה העזתית לספק מעטפת לאופרציית החזקת החטופים בידי חמאס.

סרטונים מעזה מוכיחים עד כמה טעו קבוצות האחראים בישראל בהבנת היחסים בין חמאס לבין תושבי הרצועה. התמיכה העממית בחמאס ברצועת עזה הרקיעה שחקים מאז מתקפת ה-7 באוקטובר. לאחר המתקפה ובהפוגות בלחימה התקבלו מחבלי הנוח'בה על ידי תושבי עזה כגיבורים נערצים.

[ראו דו"ח ממרי: תושבים עזתיים מצטלמים "סלפי" עם מחבלי חמאס:

<https://www.memri.org/tv/gaza-civilians-selfies-hamas-terrorists-keith-siegel->

[[jazeera](https://www.jazeera.net)

בני נוער עזתיים מצטלמים "סלפי" עם הגיבורים העממיים - מחבלי חמאס. "ההתנגדות היא כתר על ראשינו", אמר אחד המצטלמים בראיון ל"אל-ג'זירה".

פרדיגמת "מחיר ההפסד אזרחי"

שקר ה"משבר ההומניטרי" בעזה הוביל לבניית פרדיגמה מדינית, צבאית ומודיעינית שתכליתה הייתה "יצירת מחיר הפסד" עבור אוכלוסיית עזה. ההיגיון מאחורי פרדיגמה זו גרס, כאמור, כי הפלסטינים בעזה נמצאים במצב כלכלי כל-כך קשה וחסר-תקווה, עד שאין להם מה להפסיד מעיסוק בטרור, ולכן הם פונים לדרך זו.

על כן, סברו באמ"ן, במוסד, בשב"כ ובמשלה, כי ראשית יש להעניק לפלסטינים בעזה משהו שאותו הם יוכלו **להפסיד** במקרה שייפנו לדרך הטרור - רווחה כלכלית ושגשוג, כסף, דיור, חינוך וממשל מתפקד - וכך, מתוך פחד שמא עיסוק בטרור יביא לאובדנם של כל אלו, יימנעו תושבי עזה מעיסוק בטרור נגד ישראל, ואף יאלצו את הנהגת חמאס לחדול מלהתגרות בישראל.

רבים ממקבלי ההחלטות בדרגים המדיניים והצבאיים חזרו על אותו מסר. ביוני 2016 אמר ראש אמ"ן דאז (ולימים הרמטכ"ל בעת מתקפת ה-7 באוקטובר) הרצי הלוי כי:

"[יש] לשפר את המצב הכלכלי ברצועת עזה כדי שיהיה להם מה להפסיד"⁶³.

בשנת 2021 שכנע צה"ל את הממשלה להגדיל את מכסת היתרי העבודה של תושבי עזה בישראל, בכדי "להגדיל את מחיר ההפסד". כך פורסם באתר YNET:

"בצה"ל ממליצים להגדיל את המכסה [מכסת הפועלים] בגלל מחיר ההפסד שיעלה לעזתים: פועל כזה שינצל את ההיתר שלו לפגוע בישראל - משפחתו מיד תיענש לא רק בהפסקת הפרנסה שלה בגלל הפיגוע, אלא גם משלילת ההיתרים של יתר בני משפחתו"⁶⁴.

בנובמבר 2022, תיאר תא"ל נמרוד אלוני, מי שהיה בעבר מפקד אוגדת עזה, את יעילותה של פרדיגמת מחיר ההפסד האזרחי בהרתעת חמאס וסינוואר:

"במהלך השנה האחרונה חזר תשלום כספי הפקידים של חמאס (המענק הקטארי) אחרי חמישה חודשים של עצירתו המוחלטת, פעולה שהיתה כמו "אויר לנשימה" לרחוב העזתי...אולם השינוי החשוב והמהדהד ביותר היה מתן 15,000 היתרי עבודה בישראל אשר מפרנסים כ-300,000 אנשים באופן ישיר ותורמים לכלכלה, אך בעיקר לתחושת הגאווה והתקווה של עזתים רבים...יכולתנו לאפשר

⁶³ <https://www.facebook.com/HerzliyaConference/photos/%D7%A8%D7%90%D7%A9-%D7%90%D7%9E%22%D7%9F-%D7%90%D7%9C%D7%95%D7%A3-%D7%94%D7%A8%D7%A6%D7%99-%D7%94%D7%9C%D7%95%D7%99/10153875307698152/>

⁶⁴ <https://www.ynet.co.il/news/article/hkbntatqk>

מהלכים אזוריים-כלכליים אלו נשענת הן על תחושת הכישלון הצבאית והן על חולשתה הפוליטית של החמאס ושל סינוואר, והיא מהווה גורם מרתיע נוסף ועוצמתי לצידו של האיום הצבאי וחוסר מוכנותה של חמאס להיכנס למערכה נוספת כל עוד היא אינה ערוכה צבאית. זאת ועוד, הרי שככל שבעזה מתרגלים למצב זה, היכולת לוותר עליו ולהחזיר מצב לאחור מאותגרת"⁶⁵.

בתאריך 5.12.2022, בסקירה מודיעינית שהעביר בכנס "גזית 22" אמר רח"ט מחקר באמ"ן תא"ל עמית סער⁶⁶:

"מה שיצרנו זה גם מחיר הפסד אזורי...תושבים שרבים על מקום כדי להשיג אישור עבודה בישראל...זה עשה שינוי עמוק בשטח, זה גרם לזה שיש גם מה להפסיד".

ב-4.9.2023, כחודש לפני מתקפת חמאס, הודיעו גורמים במערכת הביטחון כי לאור הצלחתה, כביכול, של החלת פרדיגמת מחיר ההפסד האזורי ברצועת עזה, אשר "העניקה תקווה לרחוב הפלסטיני ובשילוב פרויקטים ושיפור תשתיות יצרה תהליכים חיוביים שלא נראו במשך שנים" כדברי גורמים ביטחוניים ישראלים, החלו להחיל את אותה שיטה גם ביהודה ושומרון. כך אמרו אז אותם "גורמים במערכת הביטחון":

"...ישראל צריכה להעניק תקווה לדור הצעיר הפלסטיני ביהודה ושומרון שאיבד מכבודו ומעמדו בגלל אחוזי האבטלה הגבוהים..."

⁶⁵ <https://www.idf.il/media/nwygj45i/%D7%9E%D7%91%D7%A6%D7%A2-%D7%A9%D7%95%D7%9E%D7%A8-%D7%94%D7%97%D7%95%D7%9E%D7%95%D7%AA-%D7%95%D7%9E%D7%91%D7%A6%D7%A2-%D7%A2%D7%9C%D7%95%D7%AA-%D7%94%D7%A9%D7%97%D7%A8-%D7%9B%D7%A8%D7%A6%D7%A3-%D7%90%D7%A1%D7%98%D7%A8%D7%98%D7%92%D7%99-%D7%90%D7%97%D7%93.pdf>

⁶⁶ <https://www.idf.il/%D7%9B%D7%AA%D7%91%D7%95%D7%AA-%D7%95%D7%A2%D7%93%D7%9B%D7%95%D7%A0%D7%99%D7%9D/2022/%D7%93%D7%A6%D7%9E%D7%91%D7%A8/%D7%9B%D7%A0%D7%A1-%D7%97%D7%95%D7%A8%D7%A3-%D7%9E%D7%9B%D7%95%D7%9F-%D7%92%D7%96%D7%99%D7%AA-%D7%90%D7%9E%D7%9F-%D7%A8%D7%A4%D7%90%D7%9C-%D7%9E%D7%A4%D7%90%D7%AA-%D7%90%D7%92%D7%A3-%D7%94%D7%9E%D7%95%D7%93%D7%99%D7%A2%D7%99%D7%9F>

לדברי אותם גורמים ביטחוניים, הפיילוט להחלת פרדיגמת "מחיר ההפסד" החל כבר בשנת 2021, אז הוכתר המהלך "כהצלחה וככזה שהרחיק ממעגל הטרור והאלימות אלפי פלסטינים והכניס אותם למעגל העבודה, ובכך ייצר להם "מחיר הפסד"⁶⁷.

באפריל 2024, הודה ראש המוסד לשעבר ומי שהיה אדריכל העברת הכסף הקטרי לעזה, יוסי כהן, כי מדיניות זו הייתה "טעות"⁶⁸:

"בכל מקום שבו האוכלוסייה חיה תחת דיכוי ועוני, אתה אומר 'בוא נגדיל את רווחתם, שיהיה להם מה להפסיד'... אמרתי את זה כבר לפני שלוש שנים - טעינו".

בהיות פרדיגמת "יצירת מחיר ההפסד" מבוססת על שלושה מיתוסים שקריים – קיומו של משבר הומניטרי בעזה, העדפתם של תושבי עזה את חיי הרווחה הכלכלית על פני ג'האד נגד ישראל, ויכולתם של תושבי עזה ללחוץ על הנהגת חמאס להימנע מפעולות טרור נגד ישראל - נכשלה פרדיגמה זו כישלון חרוץ.

התפיסה לפיה "פניו של חמאס להסדרה"

על אף שהאידיאולוגיה של חמאס הייתה ידועה להם, סברו קבוצות האחראים כי ניתן להגיע להסדרה עם חמאס. במאי 2019, למרות קיומן של "צעדות שיבה" אלימות על הגדר, ירי רקטי מעזה ושיגור בלוני תבערה, החלו גורמים ישראלים בשיחות עקיפות מול חמאס בנוגע להסדרה.

כתנאי התחלתי להמשך הדיון בהסדרה דרש חמאס:

- הכנסת עשרות מיליוני דולרים קטריים, במזומן ובדלקים, לתוך שטח הרצועה מדי חודש
- פתיחתם של המעברים הקרקעיים למעבר סחורות מישראל לרצועה ובני אדם מהרצועה לישראל.
- הרחבת אזור הדיג בחופי עזה.

⁶⁷ <https://news.walla.co.il/item/3606498>

⁶⁸ <https://www.maariv.co.il/news/military/article-1093686>

בתמורה, הסכים חמאס לתנאים הבאים:

- "להראות נכונות" להפסיק את הירי הרקטי, ניסיונות החדירה ושיגור בלוני התבערה- בימי שישי ושני.
- להפסיק את פעילותן של יחידות משימות ההטרדה הליליות.
- חמאס סירב להפסקת "צעדות השיבה", אך הסכים להרחיק את המתפרעים כ-300 מטר מהגדר⁶⁹.

כמו כן, סירב חמאס להפסיק את הפיגועים ביו"ש⁷⁰.

על אף תנאי הסדרה אלו, שקבלתם הייתה למעשה כניעה לחמאס, תלו קבוצות האחראים בישראל תקוות רבות ביכולתה של הסדרה זו להביא ל"שקט ורגיעה".

במציאות, חמאס לא עמד באף אחת מהתחייבויותיו

הירי הרקטי, שיגורי בלוני התבערה והצעדות על הגדר נמשכו ביתר שאת. אולם קבוצות האחראים בישראל, בהתאם לתפיסתם המדינית המקדשת את השאיפה להשגת "שקט והרגיעה" ו"מניעת ההסלמה", המשיכו במדיניות ההכלה וחוסר התגובה כלפי מצב זה - מדיניות אשר הונהגה מאז סיכומו של מבצע "צוק איתן" ב-2014 - וזאת כדי לא לסכן את הסיכוי לאותה "הסדרה" דמיונית⁷¹.

חמאס, מצדו, זיהה את הרצון הנואש בישראל להימנע מלחימה, והחל להתל במקבלי ההחלטות הישראליים על ידי הפרחת מסרים סותרים לפיהם הוא מעוניין ב"הימנעות מהסלמה", כאשר בו בזמן הוא מורה על חידוש צעדות השיבה האלימות והגברת שיגור בלוני התבערה לעבר יישובי העוטף⁷².

⁶⁹ <https://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-5502632,00.html>

⁷⁰ <https://www.kan.org.il/content/kan-news/defense/306188/>

⁷¹ <https://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-5502632,00.html>

<https://www.yediot.co.il/articles/0,7340,L-5478969,00.html>

⁷² https://www.mako.co.il/news-military/israel-q3_2019/Article-84d50a0e311cb61026.htm

בחודש דצמבר 2019, חודש לאחר "סבב הסלמה" בין ישראל לג'האד האסלאמי בעזה (מבצע "חגורה שחורה"), החליטו ראשי הרשויות בדרום להתארגן למחאה נגד מדיניות ההכלה על ידי הפגנות וחסימת כבישים. בתגובה, זימן הרמטכ"ל אביב כוכבי - בליווי מפקד פיקוד דרום דאז הרצי הלוי ומפקד אוגדת עזה אליעזר טולדנו - שיחה עם ראשי הרשויות בדרום. כוכבי שכנע את ראשי הרשויות להקפיא את מחאתם כדי לא לסכן את "ההסדרה" הצפויה עם חמאס. "מאחורי הקלעים מתרחשים מהלכים משמעותיים שיש למצות עד תום", הסביר כוכבי את מדיניותו⁷³.

כוכבי בפגישתו עם ראשי הרשויות בדרום, דצמבר 2019. בתשובה למחאה שהביעו ראשי הרשויות על המצב הביטחוני המתדרדר, טען כוכבי כי יש למצות את תהליכי ההסדרה מול חמאס עד תום.

במסמך עמדה שכתב החוקר הבכיר תא"ל (מיל.) אודי דקל מהמכון למחקרי ביטחון לאומי (INSS) בסוף שנת 2019 העריך כי⁷⁴:

"ישיבת החמאס על הגדר ואי-השתתפותו בהסלמה שהתרחשה בין ישראל לג'האד האסלאמי בנובמבר 2019 מעידה שהחמאס אכן מוכן להסדרה."

ב-2019 הסביר תא"ל איתי ברון, חוקר בכיר במכון למחקרי ביטחון לאומי אשר שימש כרח"ט מחקר באמ"ן כי "חמאס שבע עימותים ומלחמות"⁷⁵, ולכן לא הצטרף ללחימה לצד הג'האד

⁷³ <https://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-5638296,00.html>

⁷⁴ מדיניות ישראל כלפי רצועת עזה: חלופות אסטרטגיות (2019) https://www.inss.org.il/he/wp-content/uploads/sites/2/2020/01/GazaAlternatives_e.pdf

⁷⁵

<https://glz.co.il/%D7%92%D7%9C%D7%A6/%D7%AA%D7%95%D7%9B%D7%A0%D7%99%D7%95%D7%AA/%D7%91%D7%95%D7%A7%D7%A8-%D7%98%D7%95%D7%91->

האסלאמי לאחר חיסולו של בכיר הג'האד בהאא אבו אל-עטא (מבצע "חגורה שחורה"). עוד המשיך ברון וטען בעניין זה:

"אני חושב שכל החוקרים עומדים די נפעמים, מההתנהלות הזו של חמאס... שבסוף מעידה ש [תנועת חמאס]... כמו ההנחה הישראלית... מעדיפה את ההסדרה וההקלות שיובילו לשיפור המצב ברצועה על פני הצטרפות לעימות"⁷⁶.

לאחר ה-7 באוקטובר טען ברון כי "התפיסה שלפיה חמאס מורתע ודבק ב"הסדרה" הייתה שגויה"⁷⁷.

במציאות, הפרחת המסרים מצדו של חמאס, לפיהן פניו להסדרה, היו מצג שווא וחלק מרכזי בהונאה האסטרטגית שניהל בהצלחה מול ישראל, כפי שיפורט בהמשך.

<https://glz.co.il/%D7%A9%D7%A8%D7%90%D7%9C-%D7%9E%D7%94%D7%93%D7%95%D7%A8%D7%AA-%D7%A1%D7%95%D7%A4%D7%A9/%D7%91%D7%95%D7%A7%D7%A8-%D7%98%D7%95%D7%91-%D7%99%D7%A9%D7%A8%D7%90%D7%9C-%D7%9E%D7%94%D7%93%D7%95%D7%A8%D7%AA-%D7%A1%D7%95%D7%A4%D7%A915-11-2019-0701/%D7%97%D7%9E%D7%90%D7%A1-%D7%A9%D7%91%D7%A2%D7%99-%D7%9E%D7%9C%D7%97%D7%9E%D7%95%D7%AA-%D7%A1%D7%91%D7%91-%D7%94%D7%9C%D7%97%D7%99%D7%9E%D7%94-%D7%A9%D7%94%D7%97%D7%9E%D7%90%D7%A1-%D7%9C%D7%90-%D7%9C%D7%95%D7%A7%D7%97%D7%99%D7%9D-%D7%91%D7%95-%D7%97%D7%9C%D7%A7>

76

<https://glz.co.il/%D7%A9%D7%A8%D7%90%D7%9C-%D7%9E%D7%94%D7%93%D7%95%D7%A8%D7%AA-%D7%A1%D7%95%D7%A4%D7%A9/%D7%91%D7%95%D7%A7%D7%A8-%D7%98%D7%95%D7%91-%D7%99%D7%A9%D7%A8%D7%90%D7%9C-%D7%9E%D7%94%D7%93%D7%95%D7%A8%D7%AA-%D7%A1%D7%95%D7%A4%D7%A915-11-2019-0701/%D7%97%D7%9E%D7%90%D7%A1-%D7%A9%D7%91%D7%A2%D7%99-%D7%9E%D7%9C%D7%97%D7%9E%D7%95%D7%AA-%D7%A1%D7%91%D7%91-%D7%94%D7%9C%D7%97%D7%99%D7%9E%D7%94-%D7%A9%D7%94%D7%97%D7%9E%D7%90%D7%A1-%D7%9C%D7%90-%D7%9C%D7%95%D7%A7%D7%97%D7%99%D7%9D-%D7%91%D7%95-%D7%97%D7%9C%D7%A7>

⁷⁷ <https://www.intelligence-research.org.il/editor/assets/brun-and-brbibay-shaham-FINAL.pdf>

קונספציית "חמאס מורתע": תפיסת שילוב ההרתעה הצבאית עם "כלים אזרחיים"

בשנים שלפני ה-7 באוקטובר נתפס חמאס כמורתע מפני ישראל - הן בשל מכות שספג כביכול, בסבבי לחימה קודמים (הרתעה צבאית), והן בשל אי-רצונו, כביכול, לסכן את רווחתם הכלכלית של תושבי עזה, מתוך מחויבותו לרווחתם זו (הרתעה בכלים אזרחיים).

צה"ל והדרג המדיני התבססו על שילוב של שני סוגי ההרתעה - האיום בהפעלת כוח צבאי נגד חמאס, ויצירת "מחיר הפסד אזרחי", כפי שפורט לעיל, על מנת "לשמר את השקט".

במעמד חילופי מפקדי אוגדת עזה בשנת 2018 טען אלוף פיקוד דרום, הרצי הלוי, מי שלימים יהפוך לרמטכ"ל בעת מתקפת ה-7 באוקטובר, כי חמאס "מורתע"⁷⁸.

התפיסה לפיה חמאס מורתע קיבלה חיזוק משמעותי בעיני צה"ל ואמ"ן במבצע "שומר החומות" בחודש מאי 2021, אז נתפס חמאס כמי שיצא "חבוט" מסבב הלחימה.

באותו חודש 2021, פרסם תא"ל איתי ברון טור דעה בו רמז, באופן מסוייג ביותר, לכך שההרתעה הישראלית מול חמאס התחזקה בעקבות מבצע "שומר החומות":

"מותר, איפוא, לקוות שגם הפעם יסתבר כי ההרתעה אכן חוזקה והיא תבוא לידי ביטוי בדמות תקופת שקט ארוכה יחסית", כתב ברון⁷⁹.

קבוצות האחראים בישראל ייחסו את הימנעותו של חמאס מהצטרפות לסבבי הלחימה בין הג'האד האסלאמי ובין ישראל באוגוסט 2022 ("עלות השחר") ובמאי 2023 (מבצע "מגן וחץ") לשילוב בין שני סוגי ההרתעה - הצבאית והאזרחית-כלכלית.

כשנה לפני מתקפת ה-7 באוקטובר, אמר ראש אמ"ן דאז אהרון חליוה בכנס באוניברסיטת רייכמן בהרצליה:

"חמאס יצא חבוט משומר החומות... אבל הוא גם יצא גם עם תוכנה שלחימה והתנגשות עם מדינת ישראל בדמות ירי רקטי לדרום לא משרתות אותו באמת בחזונו השלם".

⁷⁸ <https://www.makorrishon.co.il/news/article/258733>

⁷⁹ https://www.mako.co.il/news-columns/2021_q2/Article-5ef0ede3df88971026.htm

במאמרו מחודש מאי 2023, בו סיכם את סבב הלחימה בין ישראל לבין ארגון הג'האד האסלאמי בעזה (מבצע "מגן וחץ"), אמר האלוף עמוס ידלין, מי שהיה בעברו ראש אמ"ן וראש המכון למחקרי ביטחון לאומי כי "חמאס מורתע מאז שומר החומות"⁸⁰.

גם רח"ט מחקר באמ"ן, תא"ל עמית סער, קידם מאז כניסתו לתפקיד בשנת 2020 את התפיסה לפיה חמאס מורתע בשל חוסר רצונו של הארגון לסכן את מעמדו כריבון בעזה. בראיון ל"ישראל היום" שנערך בחודש יולי 2020, אמר סער:

"לחמאס אין עניין בעימות עם ישראל. הוא מורתע. מה שמדאיג אותו יותר מכל הוא המצב הכלכלי ברצועה"⁸¹.

בראיון נוסף ל"ישראל היום", כשנה וחצי לפני מתקפת ה-7 באוקטובר, אמר סער⁸²:

"[חמאס אינו רוצה מערכה נוספת בעזה] זאת לא הערכה, זה מידע חזק מאוד. למה הוא לא רוצה? משילוב של סיבות, לא רק בגלל הרתעה. אנחנו מרתיעים כמובן בעזה, ואין לו עניין להיכנס כל שנה למערכה, בטח לא כשהוא עדיין בתהליכי שיקום צבאי ואזרחי, אבל להרתעה יש גבולות והיא רק אחד מהגורמים. יש גם סיבות אחרות. אחרי שומר החומות פעלנו נכון לייצר בולמי זעזועים אזרחיים. השיקום האזרחי והעבודה בישראל משפיעים על האזרחים ומייצרים לחמאס מחיר הפסד. התושבים בעזה רוצים שקט, וחמאס - בניגוד לדימוי שלו - קשוב אליהם מאוד. לכן הוא מעוניין להלהיט את יו"ש ואת מזרח ירושלים, ושזה לא יגיע לעזה."

בראיון נוסף שהעניק סער אותו שבוע, חזרה הקונספציה לפיה חמאס מעדיף את הרווחה הכלכלית של אנשי עזה על פני דבקות באידיאולוגיית הג'האד⁸³:

⁸⁰https://www.mako.co.il/news-columns/2023_q2/Article-c822771c6c90881026.htm

⁸¹<https://www.israelhayom.co.il/article/783923>

⁸²<https://www.israelhayom.co.il/news/geopolitics/article/10431016>

⁸³<https://news.walla.co.il/item/3503339>

"מערכות בעידן הנוכחי לא מתחילות בהיגיון. אם אתה שואל אותי על ההיגיון של השחקנים, על הרצון שלהם? אף אחד לא רוצה מלחמה בעזה. חמאס מוכיחים את זה כל יום. הם ממש אומרים את זה".

בתאריך 5.12.2022, בסקירה מודיעינית שהעביר בכנס "גזית 22" טען סער כי חמאס מורתע, ופירט את מנופי הלחץ הכלכליים שבידי ישראל⁸⁴:

"יש תנאים להאריך את האינטרוול הזה של היציבות. אם מנסים להבין למה עזה יציבה אפשר לדבר על כמה סיבות... הראשונה קשורה בהרתעה צבאית. אחרי מבצע שומר החומות... עשינו משהו שלא עשינו בחלק מהמבצעים האחרונים - ושימרנו את ההרתעה. שימרנו על ידי שינוי כללי ההתנהגות בעזה על ידי האמירה שאנחנו נגיב באופן עוצמתי לכל הפרה של השקט וגם עשינו את זה... אבל אני חושב שהרתעה הייתה גם בעבר בעזה אבל זה לא מספיק. מה שיצרנו זה גם מחיר הפסד אזרחי... תושבים שרבים על מקום כדי להשיג אישור עבודה בישראל... אזרחים יוצאים מעזה כדי לעבוד בארץ - כל אזרח מעזה מפרנס שש משפחות - כל אחד שיוצא לעבוד בישראל. זה עשה שינוי עמוק בשטח, זה גרם לזה שיש גם מה להפסיד, ואולי - רחמנא ליצולן - יש גם מה להרוויח מלהיות בשקט. עזה מבינה שהיא נכנסת לשנים קריטיות באיו"ש ולא צריך לבזוז את המשאבים ואת תשומת הלב ולמקד את העולם בעזה אלא לנסות לגרום לכך שאיו"ש תבער".

בפאנל שנערך ב-13.9.2022 באוניברסיטת רייכמן, חזר גם ראש אמ"ן האלוף אהרון חליווה על תפיסת השיפור בתנאי החיים כתנאי כדרך להשגת שקט ברצועת עזה⁸⁵:

"אני אמרתי בפומבי, בהיותי ראש אגף המבצעים, שאני צופה שהשקט אחרי "שומר החומות" (מאי 2021) ימשך חמש שנים, ולמרות מבצע "עלות השחר", אני עומד מאחורי האמירה הזאת. ואני אומר אותה עם לא עם גרגיר של מלח, אלא עם הרבה גרגרים כי זה תפקידי תמיד להטיל ספק, ותמיד

⁸⁴ <https://www.idf.il/%D7%9B%D7%AA%D7%91%D7%95%D7%AA-%D7%95%D7%A2%D7%93%D7%9B%D7%95%D7%A0%D7%99%D7%9D/2022/%D7%93%D7%A6%D7%9E%D7%91%D7%A8/%D7%9B%D7%A0%D7%A1-%D7%97%D7%95%D7%A8%D7%A3-%D7%9E%D7%9B%D7%95%D7%9F-%D7%92%D7%96%D7%99%D7%AA-%D7%90%D7%9E%D7%9F-%D7%A8%D7%A4%D7%90%D7%9C-%D7%9E%D7%A4%D7%90%D7%AA-%D7%90%D7%92%D7%A3-%D7%94%D7%9E%D7%95%D7%93%D7%99%D7%A2%D7%99%D7%9F>

⁸⁵ https://www.youtube.com/watch?v=J_ZkWCjbESM

לחפש את הדעה האחרת. אבל בעזה, אני מזהה שלצד הפעלת הכוח וההרתעה המשמעותית מול חמאס, התהליכים שמובלים על ידי ישראל, כמוכן בסיוע השגריר ואחרים, לייצוב כלכלי, הכנסת פועלים, שיפור בחיים שהזכרתי קודם בהקשרים אחרים, יש בו פוטנציאל לשקט ארוך שנים...."

בדברים שנשא במכון למדיניות נגד טרור אוניברסיטת רייכמן בספטמבר 2022, ציין ראש השב"כ רונן בר את כניסת הפועלים מעזה לישראל כדרך להשגת "דו-קיום" וכמנוף לחץ שבכוחו לכופף את סינוואר לבחור ב"דרך הנכונה"⁸⁶:

"... סינוואר יצטרך להבין שהחלוקה ל"דאר אל-אסלאם" ו-"דאר אל חרב" לא תופסת יותר. מנגד, הציבור העזתי קיבל טעימה של דו-קיום דרך היתרי העבודה שהכניסו פועלים מעזה לישראל מידי יום, והצליח להכיר את הישראלי לראשונה מאז 2001 שלא דרך "אל-ג'זירה" או דרך הכוונת. זה הציבור שיצטרך ללחוץ על סינוואר לבחור בדרך הנכונה."

ח"כ רם בן-ברק, אשר כיהן בעברו כמשנה לראש המוסד, כיו"ר ועדת חוץ וביטחון, וכן כמנכ"ל המשרד למודיעין ולעניינים אסטרטגיים, סבר אף הוא כי הכנסת הפועלים מעזה לעבודה בישראל הינה "כלי מרסן". את הדברים הבאים אמר בן-ברק בהרצאה באוניברסיטת רייכמן, בשנת 2022:

"[הדבר דומה למה שקרה] ברצועת עזה. המדיניות שלנו היא להגיב חזק מאוד על כל הפרה קטנה של הריבונות הישראלית מצד אחד, ומצד שני, בודאי שמתם לב, שקרוב ל-20 אלף איש נכנסים לעבוד מרצועת עזה בישראל, רמת החיים ברצועה עולה בעקבות זה, והסתבר גם, בסופו של יום, שזה הכלי המרסן ביותר מול החמאס"⁸⁷.

מדבריו של הרמטכ"ל אביב כוכבי, אשר נאמרו בכמה הזדמנויות, עולה כי הוא סבר שבידי ישראל מנוף לחץ אזרחי-כלכלי עוצמתי המרתיע את חמאס, וכי את אי-היוזמה ההתקפית של הארגון יש לייחס להיותו מורתע מפני סנקציות כלכליות מצידה של ישראל. בהרצאתו ב-INSS בתאריך 27.12.2022 אמר כוכבי:

"... בכלל, אסטרטגיה כדאי שלא תעוצב רק בכוח הזרוע והביטחון, יש לה מימדים רבים, אבל צריך לומר - היא מה שעיצב את ההרתעה ברצועת עזה, ובנוסף לה הפעילות האזרחית, גם בהגדלה

⁸⁶<https://www.youtube.com/watch?v=BIXrgQXUXco>

⁸⁷https://www.youtube.com/watch?v=IIOKVVV_6-I

מסויימת של הייצוא והייבוא, ובעיקר, כמובן, בהיקף הפועלים. המשותף לכל מה שאמרתי, זה שההרתעה היום ברצועת עזה הרבה יותר משמעותית...⁸⁸

בהרצאה קודמת במכון "גזית" בדצמבר 2022, אמר כוכבי דברים דומים⁸⁹:

"אגב, אל תטעו, עניין הפועלים ששחררנו, שחררנו אותו רק מספר חודשים אחרי "עלות השחר" ועשינו את זה בטיפין-טיפין. בדרך לשם חמאס עמד במבחנים רבים. סיכלנו הרבה מאוד אנשי חמאס באיו"ש בשנה וחצי הזו- הם לא הגיבו. מצעד הדגלים היה זמן קצר לאחר המבצע- הם לא הגיבו, תקפנו בעוצמה על כל בלון- הם לא הגיבו... חמאס בחר בדרך הזו שהוא לא תוקף, ולא מגיב- ובוודאי שלא יוזם, כלפי מדינת ישראל..."

הרמטכ"ל הרצי הלוי סבר אף הוא כי הנושא ההומניטרי הוא כלי הרתעתי כלפי חמאס. בדברים שנשא בכנס למדיניות ואסטרטגיה (IPS) אמר הלוי:

"חמאס הוא ארגון טרור- כך הוא היה, כך הוא יהיה- אני לא חושב שזה ישתנה. היינו רוצים בעזה כתובת אחרת- זה כנראה לא קרוב בטווח הנראה לעין. לנו יש כלים אזרחיים וצבאיים לעבוד מול חמאס... יש לנו כלים אזרחיים כי חמאס אחראי על המציאות האזרחית בעזה שמטפלת ב-2.2 מיליון אנשים".

וכן:

"... המאמץ האזרחי-הומניטרי, הוא זה שגם עוזר לייצב את עזה מורתעת, במציאות אזרחית שניתן להגדיר אותה סבירה..."⁹⁰.

יש לציין כי הלוי סייג את דבריו בכך שאמר שיש לזכור כי "עזה היא מקום לא יציב בבסיסו".

הנחת המוצא כי חמאס מורתע באה לידי ביטוי גם בדבריו של שר הביטחון יואב גלנט, בדברים שנשא באוניברסיטת רייכמן לסיכום מבצע "מגן וחץ", חודשים בודדים לפני מתקפת ה-7

<https://www.youtube.com/watch?v=lrac-XzvCCA>⁸⁸

<https://www.gazitinst.org/#conference>⁸⁹

<https://www.youtube.com/watch?v=9BgPNFTUEEU>⁹⁰

באוקטובר. גם כאן, בחירתו של חמאס שלא להצטרף לסבב הלחימה נתפסת, שוב, כתוצר של ההרתעה הישראלית⁹¹:

"העברנו מסר חד-משמעי של גביית מחיר כבד ממי שמבקשים לפגוע באזרחי ישראל. הבהרנו כי מי שמונע שינה מעיניהם של ילדי ישראל, לא יוכל לנוח בשלווה בביתו ברצועת עזה. נגיע אליו- ונבוא אתו חשבון. כבר עתה, ניתן לראות את תמונת המצב: האויבים מורתעים...יום ירושלים חלף בשקט מופתי בין היתר בזכות תוצאות מבצע "מגן וחץ"...לכל אויב ברור כי את מה שעשתה מדינת ישראל ברצועת עזה כנגד הג'האד האסלאמי, היא מסוגלת לשכפל נגד אחרים בעזה ובכל זירה אחרת".

במציאות הייתה הימנעותו של חמאס מהשתתפות בלחימה מול ישראל במהלך בצע מגן וחץ מהלך הונאה מחושב היטב שמטרתו הייתה לטפח את הרושם הישראלי לפיו חמאס "מורתע". גם מבצע "צוק איתן" (2014) וגם מבצע "שומר החומות" (2021), אשר נחשבו להצלחה בעיני ישראל, נתפסו בעיני חמאס כאינדיקציות לחולשתה של ישראל.

במסמכי שלל של חמאס אשר נתפסו על ידי צה"ל במהלך מלחמת "חרבות הברזל", מנוסחת תכנית חמאס להשמדת ישראל בשיתוף פעולה בין חמאס לשאר גורמי "ציר ההתנגדות", ובראשם איראן. חמאס העביר את התכנית לרמה האופרטיבית לאחר מבצע "שומר החומות", אשר תוצאותיו שכנעו אותו כי השמדת ישראל אכן אפשרית⁹². במסמכים נמצאה תכתובת המתוארכת ל-5 ביוני 2021, בין מנהיגי חמאס יחיא סינוואר ומוחמד דיף לבין מפקד כוח קודס האיראני אסמעאיל קאא'ני. סינוואר ודיף ביקשו מקאא'ני סכום של 500 מיליון דולר לתקופה של שנתיים, כדי להוציא לפועל את תוכניתם ל"חיסול הישות והסרתה מאדמתנו וממקומותינו הקדושים" באמצעות מתקפה "מכל החזיתות" בשיתוף כל גורמי "ציר ההתנגדות".

חמאס סירב להצעות פרגמטיות, ודבק בעקרונות הג'האד והשהאדה

הנהגת חמאס, אשר לפי תפיסתן של קבוצות האחראים הישראלית הפכה ל"פרגמטית" עם השנים, העדיפה באופן עקבי דביקות בעקרונות הג'האד והשהאדה על פני כל שיקול כלכלי או מדיני- גם כשדובר בעשרות מיליארדים של דולרים.

⁹¹ בתאריך 22.5.2023

⁹² https://www.terrorism-info.org.il/app/uploads/2025/03/H_051_25.pdf

מנהיג חמאס איסמעאיל הנייה- ולפי כמה מבכירי חמאס- גם מנהיג חמאס יחיא סינוואר, דחו שניהם הצעות נדיבות ביותר מצדם של האמריקנים להפוך את עזה למדינה, לצד השקעה אמריקנית של עשרות מיליארדים בשיפור תנאי החיים בעזה. זאת, בניגוד לטענות שונות מצד אנשי מחקר ישראליים לפיהן מתקפתו של חמאס פרצה על רקע סירובה של ישראל לאפשר הקמת מדינה בעזה.

[בכיר חמאס מחמוד אל-מרדאווי מתאר כיצד דחה סינוואר את הצעתם הנדיבה של קושנר וגרינבלט להפיכתה של עזה למדינה במיליארדי דולרים:

<https://www.memri.org/tv/hamas-official-mahmoud-mardawi-jared-kushner-offered-path-state-sinwar-rejected>

[בנו של אסמעאיל הנייה מתאר כיצד דחה אביו הצעה אמריקנית להפוך את עזה למדינה בהשקעה של מיליארדים:

<https://www.memri.org/tv/abd-al-salam-haniyeh-son-hamas-leader-ismail-gaza-beautiful-buildings-promenades-restaurants>

תפיסת "קניית השקט"

בהתאם לתפיסת ההכלה המדינית ותפיסת המב"ם שנגזרה ממנה, המדד להצלחה בעימות מול חמאס בעזה לא היה מבחן ההכרעה אלא מבחן מרווח הזמן בין עימות צבאי אחד למשנהו בו נשמר "המצב הקיים". ככל שהיה "אינטרוול השקט" ארוך יותר, כן הייתה גדולה יותר ההצלחה, כביכול.

בכדי להאריך את "אינטרוול השקט" היו כל האמצעים כשרים. פיתוחים טכנולוגיים טקטיים כגון מערכת "כיפת ברזל" ליירוט רקטות קיבלו משמעויות אסטרטגיות, ואפשרו לדרג המדיני והצבאי להמשיך ולהבליג על תוקפנות, שהייתה נתפסת כעילה למלחמה מיידית אצל כל מדינה אחרת בעולם – ובלבד שיוכל צה"ל להימנע מאותה "הסלמה" או "התדרדרות למלחמה" אשר כאמור, נחשבה לתוצאה הגרועה ביותר מבחינת מקבלי ההחלטות הישראליים.

חלק מהאמצעים לשימור "המצב הקיים" היו אמצעים כלכליים, קרי תשלום "מס שקט" לאויב בכדי שזה יחדל מתוקפנותו לזמן קצוב, אשר בסופו יידרש תשלום נוסף וחוזר חלילה.

בתאריך 8.1.2019 ביקר רא"ל גדי אייזנקוט בעוטף עזה לרגל סיום תפקידו כרמטכ"ל. במעמד זה דחה טענות לפיהן העברת הכסף הקטרי לעזה הינה תשלום "פרוטקשן" לחמאס. בהתאם לתפיסתו הביטחונית, טען אייזנקוט כי העברת הכסף הינה "אינטרס ישראלי", וכי ללא העברת הכספים לעזה שבשליטת חמאס "הפיצוץ יגיע מהר יותר"⁹³.

תשלומי מס השקט לא הסתכמו בהעברת כספי סיוע קטריים ואחרים לרצועה. בחודש יולי 2023, כשלושה חודשים לפני המתקפה, חתמה הממשלה על הסכם אשר חייב את ישראל להעביר חלק מהרווחים שיפיק שדה הגז Gaza Marine גם לשלטון החמאס בעזה⁹⁴. בכך, קיוו קבוצת האחראים לקנות עוד "אינטרוול שקט" מחמאס (כמו כן, כפי שצויין, ימים בודדים לפני מתקפת ה-7 באוקטובר, פנו גורמים ישראליים רשמיים לקטר בבקשה להגדיל את הזרמת הכספים לרצועת עזה, במטרה "לקנות" עוד שקט⁹⁵).

⁹³<https://www.inn.co.il/news/391109>

⁹⁴ <https://besacenter.org/why-israel-approved-development-of-the-gaza-marine-gas-field/>

⁹⁵ <https://www.news1.co.il/Archive/001-D-512548-00.html>

שקר "השקט" בגבול עזה

מעבר לניסיונות הישראליים לקנות שקט, היו גם אמצעים תודעתיים בהם השתמשו קבוצות האחראים כלפי פנים, בכדי לשכנע את הציבור הישראלי בקיומו של שקט מדומיין בגזרת עזה. כדי להמשיך ולדגול בתפיסת ההכלה המדינית (על-אף אי-עמידתה במבחן המציאות), החלו קבוצות האחראים בישראל להגדיר את ירי הרקטות מעזה- האינדיקציה הברורה ביותר להיעדר הרתעה- במונחים מזלזלים ההממעיטים בחומרתה של התופעה ובמשמעויותיה לגבי תוקפה של ההרתעה הישראלית.

בספטמבר 2017 תיאר הרמטכ"ל דאז, אייזנקוט, את ה"הרתעה" ברצועת עזה⁹⁶:

"...שלוש שנים לא נשרט אזורי ישראל אחד, נפצע קל לצערי חייל צה"ל אחד, ונורו מספר עשרות רקטות, בעיקר סמוך לגבול. אנחנו מצליחים להרתיע את חמאס ולאפשר מציאות ביטחונית טובה גם בצד שלנו וגם בצד שלהם".

בנאומו במרכז הבינתחומי בהרצליה בינואר 2018 אמר אייזנקוט⁹⁷:

"אני שומע הצהרות שבעיניי הן אינן אחראיות, להגיב במקסימום כוח על רקטות שפוגעות. זה לא הדבר הנכון לעשות".

בפאנל שנערך ב-13.9.2022 באוניברסיטת רייכמן, חזר גם ראש אמ"ן האלוף אהרון חליוה על האמירה לפיה הוא עומד מאחורי הערכתו שהשקט מרצועת עזה יימשך חמש שנים, למרות שהשקט הופר כבר לאחר קצת יותר משנה⁹⁸:

"אני אמרתי בפומבי, בהיותי ראש אגף המבצעים, שאני צופה שהשקט אחרי "שומר החומות" (מאי 2021) יימשך חמש שנים, ולמרות מבצע "עליות השחר" (אוגוסט 2022), אני עומד מאחורי האמירה הזאת".

להגיון אבסורדי זה היה שותף גם הרמטכ"ל אביב כוכבי. בהרצאתו במכון גזית בדצמבר 2022:

⁹⁶ <https://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-5018758,00.html>.

⁹⁷ <https://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-5065179,00.html>

⁹⁸ https://www.youtube.com/watch?v=J_ZkWCjbESM

"אם עד חודש מאי המציאות בעזה תמשך כפי שהיא- למרות הרקטה הבודדת של אתמול- אנחנו נוכל לסכם את השנתיים האלה כשנתיים השקטות ביותר והיציבות ביותר בדרום הארץ".

כלומר, במערכת הביטחון התעלמו מאירועי טרור- דוגמת ירי "רקטה בודדת", "מספר עשרות רקטות", או במקרה של דבריו של האלוף חליווה- מבצע צבאי שלם בתגובה לירי רקטות לאזור המרכז, בכדי להגדיר תקופה מסויימת כ-"אינטרוול שקט", ולהמשיך להגדיר את חמאס כ"מורתע".

זאת, בהתאם לתפיסת ההכלה המדינית ופרדיגמת המב"ם הצבאית, המקדשות את מצב ה"רגיעה", גם אם מדובר ברגיעה בלתי-מציאותית המתקיימת אך ורק בדמיונם של מקבלי ההחלטות.

בהתאם לגישה זו, הונהגו מונחים שונים לתיאור ירי רקטות כגון "טפטופים" ו"הטרדות"⁹⁹ מצד חמאס. כך למשל, בכתבה מאוקטובר 2016 התייחס עיתון "ישראל היום" לירי פצמ"רים מעזה כ"טפטוף פצמ"רים"¹⁰⁰. ב-21 במאי 2021, לאחר מבצע שומר החומות, הבטיח נתניהו כי מעכשיו תהיה "משוואה אחרת" בה ישראל "לא תסבול יותר טפטוף רקטות"¹⁰¹.

כאשר כבר לא היה ניתן להסתיר את היעדר ההרתעה מול חמאס, יוחס ירי הרקטות ל"ארגונים סוררים" בעזה¹⁰², ואף לגשמים ומכות ברק¹⁰³, ובלבד שתוסר מחמאס האחריות לירי ובכך יתאפשר לישראל לשמר את אשליית השקט- זאת למרות הידיעה הברורה ששום פעולת טרור מעזה- גם על ידי ארגונים אחרים- לא מתבצעת ללא אישור חמאס¹⁰⁴.

⁹⁹ <https://www.ynet.co.il/news/article/s1blxnlkt>

¹⁰⁰ <https://www.israelhayom.co.il/article/419725>

¹⁰¹ <https://x.com/netanyahu/status/1395723441588867073>

¹⁰² <https://www.idf.il/media/nwygj45i/%D7%9E%D7%91%D7%A6%D7%A2-%D7%A9%D7%95%D7%9E%D7%A8-%D7%94%D7%97%D7%95%D7%9E%D7%95%D7%AA-%D7%95%D7%9E%D7%91%D7%A6%D7%A2-%D7%A2%D7%9C%D7%95%D7%AA-%D7%94%D7%A9%D7%97%D7%A8-%D7%9B%D7%A8%D7%A6%D7%A3-%D7%90%D7%A1%D7%98%D7%A8%D7%98%D7%92%D7%99-%D7%90%D7%97%D7%93.pdf>

¹⁰³ <https://www.ynet.co.il/news/article/r1E2r50YP>

¹⁰⁴ <https://www.terrorism-info.org.il/he/%D7%AA%D7%94%D7%9C%D7%99%D7%9A-%D7%94%D7%94%D7%A1%D7%9C%D7%9E%D7%94-%D7%91%D7%A8%D7%A6%D7%95%D7%A2%D7%AA-%D7%A2%D7%96%D7%94-%D7%95%D7%9E%D7%94-%D7%94%D7%9C%D7%90%D7%94/>

ההימנעות מהכרעת האויב והתמקדות בניסיון ליצור מצג שווא של שקט בגבול עזה כשלה כישלון חרוץ. פילוח סטטיסטי של מספר הרקטות שנורו לעבר מדינת ישראל (לא כולל פצמ"רים או בלוני נפץ ותבערה) מוכיח כי מעולם לא הושגה הרתעה מול חמאס בעזה, ומעולם לא הושגו "שקט ורגיעה" בגבול עזה. בשנת 2016, כשנתיים לאחר מבצע "צוק איתן", בשיאה של "ההרתעה" הישראלית, כביכול, נורו לעבר ישראל "רק" 15 רקטות.

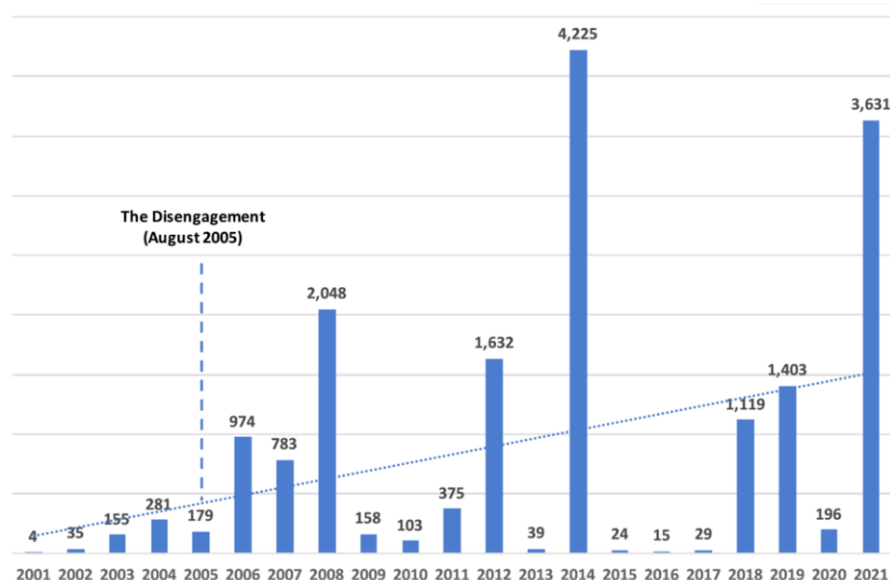

Figure 2. Number of rockets fired at Israel from the Gaza Strip by year.
Sources: Ben Sasson-Gordis (2016) and Meir Amit Terrorism and Information Center (2017–2022).

מספר הרקטות שנורו לישראל מעזה בין השנים 2001 עד 2021. במהלך שנת 2016, בה חמאס אמור היה להיות "מורתע" בעקבות מבצע "צוק איתן", נורו לעבר ישראל "רק" 15 רקטות מרצועת עזה. הסטטיסטיקה אינה כוללת פצמ"רים, בלוני נפץ ובלוני שריפה.

